Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פּרייז 20 גראָשען

הײַנט 8 זײַטען.

נײַער פֿאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפֿטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 199 | Łódź, Poniedziałek 26 sierpnia 1929 r. | ז'יבעטער יאָהרגאַנג | לאָדז מאָנטאָג, כ מנחם אב תרפ״ט | № 199

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

מוראַ'דיגע שלאַכט אין חברון

40 ישיבה-בחורים, 2 רבנים דערהרג'עט 50 פערוואונדעט

אלאַרמירענדע ידיעות פון אלע ישובים אין ארץ-ישראל

מחנות אראַבער מאַרשירען אויף ירושלים

בעוואַפענט אַלע ענגלענדער אין ארץ ישראל

בלוטיגע שלאַכט אין חברון

ירושלים, 25 (י.ט.א.-טעלעגראַפיש) פון חברון איז אנגעקומען פאָלגענדע ידיעה: אַ באַנדע אַראַבער איז בעפאַלען די סלאָבאָדקער ישיבה, וועלכע געפינט זיך אין חברון. ס'איז פאָרגעקומען אַ בלוטיגע שלאַכט צווישען די ישיבה-בחורים און די אַראַבער. עס זענען פאַרהאַן פיל דער'הרג'עטע און פערוואונדעטע.

ירושלים, 25 (י.ט.א.-טעלעגראַפיש) פון חברון איז מען מודיע, אַז בעת דער שלאַכט צווישען די ישיבה-בחורים און די אַראַבער זענען דער'הרג'עט געוואָרען 40 ישיבה-בחורים און 2 רבנים. 50 יודען זענען פערוואונדעט געוואָרען, צווישען זיי פיל שווער. די צאָהל דער'הרג'עטע און פערוואונדעטע אַראַבער איז נישט פעסטגעשטעלט.

אַלאַרמען פון גאַנץ ארץ-ישראל

ירושלים, 25 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.)

דער שווער-פּונקט פון די עקסצעסען אין ארץ-ישראל האָט זיך איבערגעטראָגען פון ירושלים אין די ישובים מחוץ פון ירושלים. פון אַ גאַנצער רייהע ערטער קומען אָן אַלאַרמירענדע ידיעות.

פּרטים פעהלען.

אַפּעל פון הרב קוק

ירושלים, 25 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.)

הרב הראשי קוק האָט זיך געווענדט צום הרב הכולל הערץ קיין לאָנדאָן מיט אַן אַפּעל וועגען דרינגענדער הילף פאַר דעם בעדראָהטען יודישען ישוב אין ארץ-ישראל.

די זעלבסטשוץ אין ירושלים

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש) דאָ האָט זיך געבילדעט אַ שטענדיגע יודישע זעלבסט-שוץ, מעהרסטענטיילס פון חלוצים. די שוץ איז איינגעטיילט אין גרופּען, וועלכע האָבען די אויפ-גאַבע צו בעוואַכען די בעזונדערע קוואַרטאַלען פון ירושלים. אַ טייל פון די גרופּען האָבען דער-האַלטען געוועהר פון די רעגירונגס-פערזאָנאַלען.

אַטאַקע אויפ'ן יודישען קוואַרטאַל

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש) באַנ-דעס בעוואָפענטע אַראַבער האָבען געפּרובט אַטאַ-קירען דעם יודישען קוואַרטאַל, די אַטאַקעס האָ-בען זיך נישט איינגעגעבען אַ דאַנק דער ענערגי-שער שטעלונג פון דער זעלבסטשוץ.

פערברענט די קבוצה „גדוד עבודה"

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). באַנדעס אַראַבער זענען בעפאַלען די קבוצה „גדוד עבודה" ביי ירושלים און האָבען אונטערגע-צונדען די געביידעס פון דער קבוצה. אַלע געביי-דעס זענען פערברענט געוואָרען.

מחנות אראַבער געהען אויף ירושלים

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). פון חברון און שכם ציהען מחנות אַראַבער קיין ירושלים צו זהילף די אָרטיגע מוסולמענער. פיל אַגיטאַטאָרען פיהרען אַן אונאויפהערליכע הע-צע צווישען די פעלאַכען געגען די יודען.

די לויה אין געהיים

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). די רעגירונג האָט פעראָרדענט, אַז די לויה פון די ערשטע 16 אומגעקומענע אין די שלאַכטען אין ירושלים זאָל פאָרקומען אין געהיים.

ירושלים, 25 (ספּ. טעל.) היינט אינדער-פריה האָבען זיך אָנגעהויבען אונטערהאַנדלונגען פון „ועד הלאומי" מיט דער רעגירונג וועגען אַרויס-געבען די טויטע יודישע קערפּער, וואָס זענען גע-פאַלען בעת די לעצטע קאַמפען, כדי זיי צו ברענגען צו קבר-ישראל. די רעגירונג זאָגט אָפּ, ווייל זי האָט מורא, אַז די לויה וועט פערוואַנדעלט ווערען אין אַ ריזען-טרויער-דעמאָנסטראַציע, וואָס איז צו-ליב'ן קריגס - צושטאַנד שטרענג פערבאָטען גע-וואָרען.

נאָך 3 הרוגים

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). צו דער צאָהל יודישע הרוגים זענען צוגעקומען נאָך 3, וועלכע זענען געשטאָרבען פון די וואונ-דען אין הדסה-שפּיטאַל.

דערהרג'עט 3 אַראַבער

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). איי אָווענד איז פאָרגעקומען אַ נייע שלאַכט צווישען די יודען און אַראַבער, 3 אַראַבער זע-נען דער'הרגעט געוואָרען.

אויסגעקוילעט אַ יודישע פאַמיליע

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). נעכטען ביינאַכט איז אין דער קאָלאָניע מוצא נעבען דעם סאַנאַטאָריום פון הדסה אויסגעשאָכטען געוואָרען דורך אַראַבער אַ גאַנצע יודישע פאַמיל-יע, וועלכע איז בעשטאַנען פון זעקס פערזאָן.

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). פון עגיפּטען איז אַהער אָנגעקומען אַ ענג-לישער קריגס-אַעראָפּלאַן מיט 50 זעלנער. אַ ווייטערדיגער ענגלישער באַטאַליאָן ווערט ערוואַרטעט היינט אין די מיטאָג-שעה'ן.

די צאָהל דערהרג'עטע יודען

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). די צאָהל דער'הרגעטע יודען בעטרעפען ביז איצט 21. 3 פון זיי זענען געשטאָרבען פון די וואונדען אין שפּיטאַל.

בעת דער שלאַכט זענען דער'הרגעט געוואָ-רען 2 נישט-יודישע רעגירונגס-בעאַמטע.

אויפרוף פון קאָמוניסטען

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). די פּאַלעסטינער קאָמוניסטען האָבען אַרויס-געלאָזען אַן אויפרוף צו ברעכען די הערשאַפט פון ענגלישען אימפּעריאַליזם אין פּאַלעסטינא. די בלוט-באָד אין ארץ-ישראל איז אַ פּועל-יוצא פון דער אונפעהיגקייט פון יורענטום צו רעגירען אין לאַנד.

וואָס זאָגט דער מוזולמענישער קאָמיטעט

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). דער מוזולמענישער קאָמיטעט האָט פערעפענטליכט אַן אויפרוף צו אַלע מוזולמענער, די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די געשעהענישען אין ירושלים ווערט אַרויפגעוואָרפען אויף די יודען, די יודען, ווערט געזאָגט אינ'ם אויפרוף, פערלאַנגען, אַז ס'זאָלען פערברייטערט ווערען זייערע רעכט ביי דער כותל-מערבי, אויף וואָס די מוזולמענער קע-נען נישט מסכים זיין.

פערמאַכט אַלע בלעטער

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). אַלע צייטונגען, וואָס געהען אַרויס אין ירושלים, זענען אָפּגעשטעלט געוואָרען, די רעדאַקציעס ווערען בעוואַכט דורך דער פּאָליציי.

די ענגלענדער בעוואָפענט

ירושלים, 25 (יט"א טעלעגראַפיש). אַלע בריטישע אונטערטאַנען אין גאַנץ ארץ-ישראל האָבען בעקומען פון דער אַדמיניסטראַציע געוועהר.

די ענגלישע פּרעסע וועגען די ירושלים'ער געשעהענישען

לאָנדאָן, (יט"א).

די לאָנדאָנער פּרעסע ווידמעט פיל אויפמערק-זאַמקייט די ירושלים'ער געשעהענישען „אַבזערווער" (?) שרייבט, אַז דער כותל-מערבי איז אַ הייליג אָרט פאַר יודען. אונטער דער טערקישער הערשאַפט זענען די יודען נישט געשטערט געוואָרען ביים כותל-מערבי. אויך די ענגלישע אַדמיניסטראַציע דאַרף זיכערען די פולע פרייהייט אָפּצוריכטען תפלות ביים כותל-מערבי.

דער „דיילי טעלעגראַף" ווידמעט די געשעהעני-שען אַ לייט-אַרטיקעל, אין וועלכען עס ווערט געזאָגט, דאָס עס איז זעהר בעדויערנסווערט, אַז אונטער דער ענגלישער אַדמיניסטראַציע איז גע-קומען צו אַזעלכע אומרוהען, דעסטאָ מעהר, וואָס דער מאַנדאַט זיכערט די שאַפונג פון אַ יודישער „נאַציאָנאַלער היים" אין ארץ-ישראל.

די אַראַבער זענען גאָרנישט אַזוי אונטאָלעראַנט — ווערט ווייטער ערקלערט אין דעם אַרטיקעל — נאָר ווי אַלע מזרח-פעלקער ווילען זיי אויסנוצען די שוואַכקייט פון דער מאַכט און דעם פעהלער פון דער רעגירונג איז שווער צו בערעכטיגען. נאָך איינע בעווייזען פון אַזאַ שוואַכקייט און די פלאַ-מען פון רעליגיעזען האַס וועלען זיך אַזוי פונאַנדער-בלאָזען, אַז עס וועט זיין שווער צו איינצולעשען. עס איז דעריבער צו האָפען — פערענדיגט די לאָנדאָנער צייטונג — דאָס עס וועלען אָנגענומען ווערען אַלע נויטיגע מיטלען, כדי אָפּצווענדען די ראָזיגע גע-פאַהר און צוריקשטעלען די פריינדשאַפט צווישען יודען און אַראַבער, וואָס איז אַזוי וויכטיג פאַר דער ענטוויקלונג פון לאַנד.

ליבע, שאנדע און מארד

אמורא'דיגע טראגעדיע און בלוטיגער נקמה-אקט אין א לאדזער יודישע פאמיליע

(2) אויף קילינסקא־גאס 40 וואוינט אין אנ׳־איינשטיפיגער וואוינונג די משפחה געלמאן, וואס בעשטעהט פון דעם פאטער מאיר, (וועלכער איז שוין עטליכע יאהר פאראליזירט), פון דער מוטער חיה, וועלכע איז די גאנצע פרנסה־געבעריו, (זי קאכט אויף חתונות) און פון די קינדער: משה־חיל׳ (25 יאהר אלט), מרים (20 יאהר), ביילע 18 יאהר), ראזע 14 יאהר) און די 27־יעהריגע רבקה לאטשולער ׳(אנ׳אלמנה וואס האט צוויי קליינע קינדער).

די הויפט־העלדין פון דער גאנצער טרויעריגע געשיכטע איז די 18־יעהריגע ביילע, א יונגע זעהר א שיינע פריילין, וועלכע איז אגב א שטאפּ־נאסט אין ריבאווסקי׳ס טאנץ־זאל אויף פאלורניא־ווא 36.

אין דעם ראזיגען טאנץ־זאל האט זי זיך בעקאנט מיט דעם 21־יעהריגען מרדכי גנאט, א יונגערמאנטשיק מיט א זעהר טונקעלע פערגאנגענהייט וואס בשעתו איז מען איהם חושד געווען אין בעגעהן א מארד, אין „קאלאסעאום" און וועלכער איז דאן בעפרייט געווארען צוליב מאנגעל אין זאכליכע בעווייזען.

די עלטערן פון׳ם יונגען מיידעל האבען נישט איבעריג הנאה געהאט, וואס זייער טאכטער שפּאצירט מיט אזא מין בחור, וועלכער איז בעקאנט געווען אלס פראפעסיאנעלער סקאנדאליסט און א מענש אהן שום געפיהל פאר מאראל און לייטישקייט. ווען אבער דער ראזיגער גנאט האט זיי ערקלערט, אז ער האט זעהר ליב זייער טאכטער און וויל מיט איהר חתונה האבען כדת משה וישראל — האבען זיי געענדערט זייער מיינונג וועגען דעם ענין, און טאלערירט זיינע וויזיטען.

ווען עס איז שוין בעשטימט געווארען דער זמן חתונה, האט גנאט אנפערטרויט פאר זיין כלה ביילקע א סוד, אז עס געהט איהם לעצטענס נישט געהויבען, און אז אין די ערשטע חדשים וועט זי איהם מוזען מאטעריעליש העלפען, מחמת ער ווייסט נישט, צי וועט ער קאנען גלייך פערדינען פאר זיי ביידען.

דאס מיידעל איז שטארק פערחידושט געווארען און א פרעג געטאן, אויף וואס פאר אנ׳אופן וועט זי איהם קאנען בייהילפיג זיין, אז זי קאן נישט קיין שום פאך, און אז ס׳וועט בכלל שווער זיין צו בעקומען א וואסער נישט איז ארבייט.

דער ליכטיגער „חתן" האט איהר דאן גע־ענטפערט אהן שום קווצען, אז ער ווינשט זיך, זי זאל געהן אין דער „אפּיטשאיובקע" דארט רע־גיסטירען זיך אלס גאסטן־פרוי, און בזה האופן פערדינען אויפ׳ן לעבען.

דאס איבערגעשראקענע מיידעל האט טעגען דעם בחור׳ס פארשלאג דערצעהלט די עלטערן, וועלכע האבען איצט בפועל ממש דערזעהן, מיט וועמען זיי האבען צו טון. זיי האבען גנאט ארויס־געטריבען פון זייער שטוב און פערווערט דער טאכטער זייערער זיך צו בעגעגענען מיט איהם.

דאס אומגליקליכע מיידעל אבער האט נישט אויפגעהערט צו ליבען זיך אין דעם הנא־פארטעך און פון צייט־צו־צייט האט זי זיך בגנבה מיט איהם געזעהן. דער ארט פון זייערע צוזאמענטרעפע נישען איז, ווי פריהער געווען ריבאווסקי׳ס טאנץ־זאל „הימעל און ערד האבען אבער געשוואוירען, אז א סוד זאל נישט געהן פערלוירען" — האבען זיך אויך די עלטערן דעם מיידעלס דערוואוסט, אז זי טרעפט זיך מיט גנאט׳ן, זיי האבען דאן בעשלאסען פאר יערען פרייז צו בטל מאכען די „ראנדעוואוען" מורא האבענדיג, אז גנאט אלס געמיינער יונג, זאל נישט טון אנ׳עוולה זייער טאכטער.

אלס נוקם־ונוטה האט זיך אונטערגענומען צו זיין דער עלטסטער ברודער ביילקעס, מחמת דער פאטער, זייענדיג פאראליזירט, האט אין דער הינ־זיכט גארנישט געקאנט אויפטון. אלזא, דער ברוד־דער משה־חיל האט זיך גענומען נאכגעהן ביי־קען שריט נאך שריט, און פלוצלונג, ער האט טאקע געפאקט זיין שוועסטער מיט׳ן פּוינעל־בחור אין ריבאווסקיס טאנץ־זאל.

האט מען זיך אנגעהויבען שטארק צו קריגען און צו זידלען, און דערפון איז ענטשטאנען א געשלעג, בעת וועלכער גנאט האט ארויסגעכאפּט א מעסער, וועלכען ער האט שטענדיג געטראגען מיט זיך, און געשטאכען זיין געגנער אין פנים.

א פערוואונדעטער און א צוקאליעטשעטער האט זיך משה־חיל צוגעשוואוירען, אז ער וועט זיך דערפאר בלוטיג נוקם זיין. געשעהן איז עס דאר־נערשטאג: און שוין נעכטען אינדערפריה האט זיך משה־חיל מיט א באנדאזשירטען פנים, פערבע־האלטען אינ׳ם טויער פון פאלורניאווע 27, משער זייענדיג, זיך, אז אין דער ראזיגער צייט געהט דא אהורך מרדכי גנאט אין דער ריכטונג צו דעם טאנץ־שולע.

ער האט דא געווארט נישט מעהר, ווי א האל־בע שעה, און בעמערקט גנאט׳ן געהן פון דער פעטריקאווער גאס.

ווען גנאט איז אנגעקומען נאהענט איז משה חיל ארויסגעלאפען פון טויער און איהם מיט א מע־סער זעקס מאל געשטאכען, אדורכשלאגענדיג איהם די לונגען און די גערערים.

נאכ׳ן דורכפיהרען דעם נקמה־אקט איז משה־חיל ענטלאפען.

צום שווער־פערוואונדעטען גנאט איז ארויס־גערופען געווארען פאגאטאוויע, וועלכע האט איהם אין א האפּטונגסלאזען צושטאנד אפּגעפיהרט אין שפּיטאל.

מיט דעם האט זיך גאך אבער דער ענין נישט געענדיגט: נעכטען אין די פארנאכט־שעה האט זיך אפּגעשפּילט דער לעצטער אקט פון דער ראזיגער שענדליכער טראגעדיע. געשעהן איז עס אויף פאלגענדען אופן: א זייגער זעקס ווענע פאר דעם הויז, וואו די געלמאנס וואוינען צוגע־פאהרען דריי דראזשקעס, אין וועלכע עס זענען געזעסען 8 מאנסלייט בעוואפענט מיט מעסער׳ס און רעוואלווערן, און צוויי יונגע מיידלעך, גנאט׳ס שוועסטער, צוזאמען מיט זייער אלטער מוטער, וועלכע איז אויך געקומען בעוואפענט מיט א וואלגער־האלץ און מיט א מעסער...

בעת מעשה זענען אויפ׳ן צווייטען שטאק געווע־סען די שוועסטער רבקה, מרים און ביילקע געלמאן. דערזעהענדיג זיי, האבען די גנאט־לייט געגעבען עטליכע רעוואלווער־שאסען. צום גליק האבען זיי קיינעם נישט פערוואונדעט.

די געלמאנס מיידלעך, אז זיי האבען דערזעהן די אנפאלער, האבען זיי אריבערגעטראגען זייער פאראליזירטען פאטער אין דער וואוינונג פון זייער שכן, הילער, וואו זיי האבען זיך אלע בעהאלטען און פערפאריקאדירט.

בינו לבינו האבען די אנפאלער פערשפארט דאס טויער, און אריינגעלאפען אין דער וואוינונג פון די געלמאנס, וואו זיי האבען קיינעם נישט געטראפען. זיי האבען דאן אלץ צובראכען און צושטאכען אין דער וואוינונג, צושמעטערט די שפּיגלען, און דאס געפעס א.א.וו. און נאכ׳ן דאהערן די וואוינונג, האבען זיי ארורכגעפיהרט א... אין די שכנות׳דיגע וואוינונגען. די געלמאנס האבען זיי אבער נישט געפונען.

די שיסעריי אין דער גאס, וואס איז פריהער פארגעקומען, האט געבראכט צופיהרען פאליציי, אבער די אנפאלער האבען שוין פריהער בעוויזען צו ענטלויפען. און איצט ווערען זיי ענערגיש געזוכט צוזאמען מיט משה־חיל געלמאנען.

אין א״י מעגליך שלאכטען, צוזאמענשטויסען.

א שחיטה לויט׳ן נוסח קעשעניעוו איז אויסגעשלאסען

געשפרעך פון „נייעם פאלקסבלאט" מיט׳ן סעקרעטאר פון „פ. צ." אין א״י, ה׳ ערעם

אין צוזאמענהאנג מיט דער חנוכת־הבית־פייערונג פונ׳ם דירות־קאאפעראטיוו „פאראויס", האט אין לאדז געווילט דער סעקרעטאר פון דער א״י׳דיגער פועלי ציון־פארטיי ה׳ ערעם, וועלכער איז ערשט געקומען צו פאהרען פון א״י

אויסנוצענדיג די דאזיגע געלעגענהייט, האט זיך אונזער מיטארבייטער געווענדעט צו ה׳ ערעם, אז ער זאל פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט" זיך ארויסזאגען וועגען די בלוטיגע געשעהענישען אין ירושלים דעם לעצטען פרייטאג.

— ס׳איז פאר מיר קלאר — האט אנגעהויבען ה׳ ערעם, — אז דער גורם און פראוואצירער פון די געשעהענישען איז די ענגלישע רעגירונג. זי פיהרט די גאנצע צייט די פאליטיק פון לאווירען צווישען די אראבער און יודען און גלייכצייטיג בעהערשען ביידע דורך אויסשפילען איינע קעגען די אנדערע.

אונטערן דרוק פון דער יודישער געזעלשאפטליכקייט בפרט פון דער פראלעטארישער, מוזען זיך פון צייט צו צייט עפענען די טויערן פון א״י פאר דער יודישער איינוואנדערונג. די רעגירונג פון א״י קאמפּענסירט עס אבער גלייך מיט נאכקומען די אראבישע פעאדאלען, ווידער „אפּשטעלענדיג די איינוואנדערונג. איהר טאקטיק איז געריכטעט אזוי, אז זי איז דערביי כלומרשט נייטראל, און אז זי איז געצוואונגען צו מאכען דעם שריט אונטערן דרוק פון אראבישען פאלק, וועמענ׳ס כלומרשטע פערטרעטער עס זענען בעיקר די הוסיינס, די באלעבאטים פון מוזולמענישען אויבערראט.

די פאלעסטינער אדמיניסטראציע האט זיכער געוואוסט וועגען דער העצע פון די הוסיינס און האט אהן א ספק אויסגעארבייט פאר איהר די אלגעמיינע ליניע.

אויך די איצטיגע רעגירונג פון דער לייבאר־פארטיי וועט נישט פיהרען קיין נייע פאליטיק. ס׳איז מערקווירדיג: הן בעת דער רעגירונג פון ליבעראלען הערבערט סעמועל, הן בעת די קאנסערוואטיסטען און הן איצט ביי דער רעגירונג פון מאקדאנאלד, חזר׳ט זיך איבער די זעלבע געשיכטע. דאס איז א בולט׳ער־בעוויז, אז ס׳פאסירען נישט קיין צופעליגקייטען, און אז דער אימפעריאליסטישער רעזשים בלייבט תמיד דערזעלבער.

דער איינציגער און רעאלער אויסוועג פון אזא לאגע איז די קאנסאלידאציע פון די יודישע און אראבישע פועלים־מאסען, סיי געגען דער פעאדאלער רעאקציע, סיי געגען דעם שאוויניסטישען נאציאנאליזם פונ׳ם יודישען בירגערטום.

מיר זענען זיכער — זאגט ה׳ ערעם, אז מצד די אראבישע מאסען וועט דער דאזיגער געדאנק אויפגענומען ווערען גינסטיג ערשטענס, ווייל דאס ליגט אין זייערע פאליטישע און עקאנאמישע אינטערעסען און צווייטענס, האט שוין די פראקטיק בעוויזען, אז אויפ׳ן רוף פון אונזער פארטיי, האבען די אראבישע ארבייטער גערן צוגעשטימט דורכצופיהרען די אינטערנאציאנאלע פערבינדונג מיט דער הסתדרות. פיל מעהר זעהען מיר די מעגליכע שטערונג מצד אחדות העבודה און הפועל הצעיר, וועלכע האלטען זיך מעהר אין דער קאנצעפציע פון א יודישען נאציאנאלען פראנט, איידער פון א יודיש־אראבישען קלאסען־פראנט.

— צי איז מעגליך א יודישער פאגראם אין א״י? — האבען מיר ווייטער געפרעגט.

— ניין, האט געענטפערט ה׳ ערעם — דאס האלט איך פאר אויסגעשלאסען. סיידען, אז די רעגירונג וועט עפענטליך מיט געוועהר צושטעהן צו די פאגראמטשיקעס. די סבה איז א פשוטע־דער יודיש. ישוב איז אין דעם פרט געגוג שטארק בפרט א דאנק דער ארגאניזירטקייט און קאמפבערייטקייט פון דער יודישער ארבייטערשאפט. אין א״י קענען פארקומען צוזאמענשטויסען, שלאכטען, ס׳איז אבער אויסגעשלאסען א שחיטה לויטן נוסח קעשענעוו, אדעם א. א. וו.

א קאטאסטראפע מיט׳ן צוג ווארשא — פאריז

ווארשא, 25 (טעלעפאניש). דא איז דער האלטען געווארען די ידיעה, אז מיט׳ן שנעל־צוג ווארשא — פאריז האט נעכטען פאסירט ביי קעל א קאטאסטראפע.

צעהן פאסאזשירען זענען דער׳הרג׳עט געווארען; דרייסיג — שווער־פערוואונדעט און עטליכע צעהנדליג פאסאזשירען זענען אפּגעקומען מיט לייכטע וואונדען.

אורטייל אין גרויסען פאליטישען פראצעס אין ראוונא

ראוונא, 25 (יט״א טעלעפאניש) דא האט זיך געענדיגט דער פראצעס פון 22 יונגעלייט, פון זיי 18 יורען. 11 פון זיי זענען פערמשפט געווארען אויף 6 יאהר שווערע תפיסה, 8 אויף 4 יאהר און 3 זענען פריינעשפּראכען געווארען.

DR. MED.
A. URYSCN
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.
Konstantynowska 20, telef. 35-85.

Dr. JACÓB EYCHNER
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
אל. 1. מאי 16, טעל. 11-24
עמפפאנגט פון 5–7 נאכמיטאג.

ענטשולדיגונג.
דערמיט ענטשולדיג איך זיך פאר דער פערוואלטונג פון צענטראלען ראד־פערקעהר אין לאדז (זאוואדזקא 5) פאר מיין אנפאל אויף דער פערוואלטונג און נישט טאקטישער האנדלונג און פערזיכער, אז אזעלכעס וועט זיך מעהר נישט ווידערהאלען.
אלס צייכען פון חרטה שפענדע איך 10 זל. לטובת דער הילפס־קאסע ביים פעראיין.
8879
משה בער מעלער.

אויפפאדערונג!
איך פאדער אויף די ה״ה יהודה משה גאלדבערג (פעטריק. 37), שמואל גראביע (צעגעלנ. 56) און יחיאל וויכבלאט (זאוואדזקא 4) זיי זאלען אין משך פון דריי טעג עפענטליך צוריקציהען די אלע פערשפרייטע בייזוויליגע רכילות׳ן, אז איך זאל האבען באנקראטירט. אין געגענפאל, גיב איך דאס גלייך איבער דער פראקוראטור.
שטעפער־מייסטער יהושיע וואלמאן, שענקיעוויטשא 2.

אנאנסען אין „נ. פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

בשורה טובה לכל אנשי יודעי נגן שיבואו לשמוע אל הרנה ואל התפלה.
דער בעוואוסטער „באר ווארשאווסקי"
נאוואמיעסקא 19, טעל. 23-63
טיילט מיט, אז יעדען אוונד ווערט געגעבען פארלעפאן־קאנצערט פון די נייעסטע אנגעקומענע וואונדערבארע פליטען פון די נייעסטע קאמפאזיציעס תפלות כל השנה פון די גרעסטע וועלט־חזנים ראזענבלאט, סיראטא, קווארטין, הערשמאן, קוסעוויצקי, חאגי, בערמאן א.א. זאווי פון די גרעסטע אפערן־זינגערס.
דער „באר ווארשאווסקי" גיט ארויס טעגליך ערשטקלאסיגע שמעקהאפטע מיטאגען און אווענדברויטען מילכיגע און פליישיגע, ווי אויך דאס גוטע פיינע גלעזל טעה, קאווע, מילך, ווי אויך דאס בעסטע ביער. שבת ווערט אבגעשיקט אלע מאלטען פעקלעך ביער אהיים. מיט עכטונג
קאנצערט פריי!
אינהאבער נתן פארבער
„באר ווארשאווסקי", נאוואמיעסקא 19, אין הויף. טעל. 63-23.
8764

די פערוואלטונג פון „מחזיקי חולים", קילינסקי 120 פאדערט אויף לויט א בעשלוס פון דער פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען ד. 25/8 ד.י., דעם ה׳ יעקב דוד אייזענבערג, גלובנא 62 אפצורייניגען דעם לאקאל פון „מחזיקי חולים" אין משך פון 3 טאג. אין געגענפאל, נעהמען מיר אראפּ פון זיך די פעראנטווארטליכקייט פאר די קאנסעקווענצען.
די פערוואלטונג.

וואָס מענער טוען נאָך פרויען

סענסאַציעס, מיט וועלכע עס טומעלט זיך יעצט אין דער פרויען וועלט

אין די צייטען פון דער מלחמה, ווען פרויען האָבען זיך גענומען צו אַזעלכע אַרבייטען, וואָס זיי האָבען פריהער נישט געטון, האָבען זיי אויך אָנגעהויבען נעהמען די מענער אַלס אַ מוסטער ווי אַזוי זיך צו קליידען.

דאַן האָט מען אומעטום געזעהן פרויען אין הויזען.

ווי, די פרויען האָבען געזאָגט, אַז די מאַנסבילישע קליידער זענען אַ סך באַקוועמער ווי די ווייבערשע; מען קען זיך אין זיי באַקוועמער אַ ריהר טון און מען פאַרשפּאַרט מורא צו האָבען, אַז מען זאָל זיך נאָך ערגיץ נישט פאַרטשעפּען.

ווי בעוועהנליך האָבען שוין די פרויען געזען אַז די מאַנסבילשע קליידער, וואָס זיי טראָגען, זאָלען האָבען אַ ספּעציפיש ווייבליכען חן.

טאַקי הויזען, אָבער — דאָך אַנדערש.

די פרויען האָבען אין דעם אַריינגעטראָגען מעהר קאָלירען, מעהר פאַרב, מעהר רייץ.

אָט אַזאַ טבע האָבען זיי שוין אונזערע שוועסטער.

אָבער ווי די זאַך זאָל נישט זיין — דער פאַקט איז געבליבען אַ פאַקט, אַז פרויען נעהמען די מאַנסבילען אַ מוסטער ווי אַזוי זיך צו קליידען.

איצטער אָבער שטויסט מען זיך אָן אָן אַ פּונקט אַ פאַרקעהרטער ערשיינונג.

די מענער האָבען באַקומען חשק צו נעהמען די פרויען אַלס אַ מוסטער צו קליידען זיך.

גאָר שטאַרק ווערט דער דאָזיקער חשק זומער ווען עס הויבען זיך אָן די גרויסע היצען.

מען מוז צוגעבען, אַז פרויען האָבען אויסגענוצט זייער פרייהייט נישט נאָר פאַר גייסטיגע ווי-גאָדעס, נאָר אויך פאַר קערפּערליכע.

די באַפרייטע פרוי האָט זיך אָנגעהויבען אָנטוען אַנדערש — לייכטער.

זי איז מעהר נישט איינגעשנורעוועט אין קיין שטאָלענע בענדלעך פון שווערע קאָרסעטען, וואָס קוועטשען אַרויס די אויגען פונם שטערן; איהרע קליידער זענען מעהר נישט קיין משא.

איז איהר דערפאַר טאַקי זומער זעהר גוט און זי איז נישט איינגעשפּאַנט אין דעם „כאָמוט" פון דער כלומרשטיגער ציוויליזאַציע, וואָס לעגט זיך שווער ווי אַ באַרג אויף די פּלייצעס.

האָבען זיך די מענער מתקנא געווען אין דעם און זיי האָבען אויך בעקומען חשק זיך אָנצוטון לייכטער.

און דער ערשטער קרבן, ווי עס שיינט, וועט זיין דער האַרטער קאָלנער.

און אַזוי ווי יעדע בעוועגונג האָט זיך איהרע פּיאָנערען, איהרע ערשטע שוואַלבען, האָט אויך די בעוועגונג זיך אָנצוטון לייכטער אין די הייסע טעג געקריגען איהרע פּיאָנערען.

דער ערשטער וואָס האָט געבראַכט די אייזערנע וואַנד איז אַ געוויסער רעדאַקטאָר און אַרויסגעבער פון אַ צייטשריפט אין אַ פּראָווינץ-שטאָט אין אַמעריקאַ.

מיט אַ פּאָר וואָכען צוריק, ווען די היץ האָט געבוענט און געבראָטען און מען האָט זיך פון איהר אין ערגעץ נישט געקאָנט באַהאַלטען, איז ער אַרויס אין גאַס אין ניו-יאָרק אָנגעטון אין אַ פּיזשאַמע.

און נישט אויף אַבי וואָס פאַר אַ גאַס, נאָר טאַקי אויף די פינפטע עוועניו.

פּונקט ווי דאָס וואָלט געווען אַ גאַנץ געוועהנליכע זאַך האָט ער זיך אין דער פּיזשאַמע געשפּאַנט איבער דער פינפטער עוועניו. און האָט שפּאַצירט.

וואָלט מען דאָך געקענט מיינען, אַז מען איז אין ניו-יאָרק געלאָפען קוקען אויף איהם, ווי אויף אַ בייז וואונדער, טייטלענדיג איהם מיט די פינגער.

וואָרים אַ קלייניגקייט עפּעס אַזאַ סקאַנדאַל — אין אַ פּיזשאַמע אויף דער פינפטער עוועניו!

לאָזט זיך אָבער אויס גאָר אַנדערש. קיינער האָט זיך כמעט נישט אומגעקוקט אויף דעם רעדאַקטאָר, קיינער איז איהם נישט נאָכגעלאָפען, קיינער האָט פון דעם קיין וועזען נישט געמאַכט, און די, וואָס האָבען איהם יאָ באַמערקט, האָבען געזאָגט, אַז אַזוי דאַרף זיך טאַקי אַ מאַן אָנטון אין די הייסע זומערדיגע טעג, ווייל עס איז באַקוועם און לייכט.

אַמאָל האָט דער בעריהמטער נאָרוועגישער שרייבער קנוט האַמסון געזאָגט וועגען ניו-יאָרק, אַז ווען איינער ווייזט זיך דאָרט אין גאַס אָנגעטון נישט אַזוי ווי אַלע אַנדערע, קוקט מען אויף איהם ווי אויף אַ ווילדען און מען טייטלט אויף איהם מיט די פינגער, ווייל דער ניו-יאָרקער איינוואוינער איז שוין געוואוינט, אַז אַלע זאָלען זיין שעהן און פערטיג געקליידעט.

איצט אָבער איז שוין ניו-יאָרק נישט אַזוי.

אַ מענש שפּאַצירט זיך אויף דער פינפטער עוועניו אין אַ פּיזשאַמע און קיינער קוקט זיך אויף איהם נישט אום; מען בעטראַכט דאָס ווי אַ גאַנץ געוועהנליכע זאַך.

און עס קען זעהר זיין, אַז סוועט לאַנג נישט דויערן און עס וועלען זיך געפינען נאָך און נאָך אַזעלכע דרייסטע און געוואַגטע מענשען, וועלכע וועלען אַרויס אין גאַס אָנגעטון אין פּיזשאַמעס, און דאַן וועט דאָס שוין ווערען אַזאַ מאָדע, און אַ סך מענער וועלען זיך גאָר אָנקוועלען דערפון, ווייל עס וועט זיי אַרונטער אַ באַרג פון די פּלייצעס און זיי וועלען זיך קענען באַוועגען אַ סך לייכטער.

* * *

ווען מען פאָלגט נאָך אין די צייטונגען די נייעס וועגען צוריסענע פאַמיליען-לעבענס קען מען זיך אָנשטויסען אָן גאַנץ טשיקאַווע און מאָדנע פּאַסירונגען.

איינע פון אַזעלכע מאָדנע פּאַסירונגען איז אָהן צווייפעל דער גט פּראָצעס, וואָס איז איצט פאָרגעקומען אין ניו-יאָרק צווישען אַ געוויסען מאַן און פרוי ברוין.

קיין סך שרייבען וועגען דעם די צייטונגען נישט, ווייל אין דעם פּראָצעס איז נישט פאַרמישט קיין דריטע פּערזאָן — אַ געליבטע אָדער אַ געליבטער. און ווען אָט דער מין פעהלט אין אַ פּראָצעס, פעהלט אויך די סענסאַציע, די פּיקאַנטע זייט.

דער פּראָצעס איז אָבער דאָך אינטערעסאַנט.

און פאַר אַ ביישפּיל וועלען מיר נעהמען איין פּונקט:

געוועהנליך איז אָנגענומען, אַז ווען מאַן און ווייב קענען נישט שטימען און עס מוז קומען צו אַ גט, שטימט דער מאַן איין, אַז ער זאָל געבען דעם ווייב גענוג געלד, זי זאָל זיך קענען אַרומקוקען נאָכדעם ווי זי בלייבט אַליין.

ער שטימט אויך איין צו שטיצען די קינדער — אויב אַזעלכע זענען פאַרהאַן.

דער מאַן איז אַלע מאָל דער, וואָס גיט דאָס געלד.

דאָ אָבער איז דער מאָל אַ פאַרקערטער.

פרוי ברוין האָט דערצעהלט אין געריכט, אַז איהר מאַן האָט ביי איהר געפאָדערט נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי צוויי הונדערט טויזענד דאָלאַר פאַר דער פרייוויליגע, וואָס ער גיט איהר, אַז זי זאָל זיך צושיידען מיט איהם.

זי זאָל איהם, הייסט עס, באַצאָהלען דערפאַר וואָס ער באַפרייט זי.

און טאָמער איז דאָס נאָך געווען ווייניג, האָט ער נאָך אָנגעקלאָגט איהרע עלטערען, אַז זיי זאָלען איהם באַצאָהלען נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי הונדערט און פינף און צוואַנציג טויזענד דאָלאַר אַלס אַ בעלייניגונג דערפאַר, וואָס זיי האָבען פון איהם „אָבגעפרעמדט" זיין ווייב.

ווען דאָס געריכט וואָלט צוגעפּסקנט דעם קלעגער די אַלע סומען, וואָס ער פאָרלאַנגט, וואָלט ער פון דעם גט געמאַכט אַ גאַנץ היבשע מטבע און וואָלטען זיך אַוודאי געפונען נאָך אַזעלכע יונגע לייטלעך. דאָס הייסט עס וואָלט זיי איינגעפאַלען, אַז עס לוינט זיך חתונה צו האָבען מיט אַ רייכער מיידעל אָדער מיט אַ רייכער ווייבעל, וואָס מען האָט גאָרנישט ליעב, און דערנאָך אָבמאַכען מיט איהר, אַז זי זאָל באַצאָהלען די ריכטיגע מטבע וועט מען איהם געבען אַ גט.

צווישען פרויען זענען שוין לאַנג פאַרהאַן אַזעלכע, וואָס האָבען דערפון געמאַכט געשעפטען.

פּעגי טשאַרל טשאַפּלין און דעדי בראַון וועלען זיי אייך וועגען דעם דערצעהלען איינציגע זעהר אינטערעסאַנטע זאַכען, ווייל זיי האָבען אין דעם געהאַט אַ ביטערע ערפאַהרונג און טייער באַצאָהלט דערפאַר.

אָבער צווישען מענער!

דאָס איז דערווייל אַ זעלטענע ערשיינונג.

נאָר מסתמא וועלען זיך שוין געפינען אַזעלכע מענער, וואָס האָבען אַ חוש פאַר „ביזנעס" און אַ שטרעבונג צו לייכטע פאַרדינסטלעך און ווען זיי וועלען זיך כאַפּען, אַז עס איז גאָר נישט קיין שלעכט געשעפט חתונה צו האָבען מיט אַ רייך מיידעל אָדער מיט אַ רייך ווייבעל און דערנאָך זיך גט'ן פאַר אַ גרויסער סומע געלד, וועלען זיי דאָס טון.

עפּעס לעבען מיר דאָך אין אַ צייט, ווען איין געשלעכט טוהט נאָך דעם אַנדערען — די מענער טוען נאָך די פרויען, און די פרויען טוען נאָך די מענער.

דזשעני פעלדער.

דער לובלינער יודישער רעקאָרד = מייסטער אין שריפט

אַן אַמעריקאַנער יוד האָט אָנגעשריבען 5200 ווערטער אויף אַ פּאָסט-קאַרטעל און די אַמעריקאַנער צייטונגען האָבען דאָס בעצייכענט אַלס רעקאָרד, שפּעטער האָט אַ יודישער רעסטאָראַטאָר אין פּאַריז, פּלוגמאַן, אויפגעשריבען 4718 ווערטער, אַ דריטער — אַ יודישער בחור פון רומעניען, זאב יהודה פּאָליאַק האָט אָנגעשריבען דאָס גאַנצע ראש השנה'דיגע דאַווענען, נאָך אַנדערע תפלות ד. ה. 5302 ווערטער, אַ פערטער — אַ לובלינער יודישער יונגערמאַן, משה קערשענבלאַט, וועלכער אַרבייט איצט אין פּאַריז האָט בעוויזען די גרעסטע קונץ און אָנגעשריבען אויף איין פּאָסט-קאַרטעל די סדרות „דברים", ואתחנן", „עקב" און „ראה" ביז רביע, צוזאַמען 6138 ווערטער. האָט מען דאָס שוין בעטראַכט אַלס דעם גרעסטען וועלט-רעקאָרד.

האָט אונז היינטיגע וואָך בעוויזען אַ לובלינער חסיד'ישער יונגערמאַן, מרדכי ראָזענקראַנץ, אַז אויפ'ן געביט פון אָנשרייבען פיל ווערטער אויף אַ פּאָסט-קאַרטעל קומט איהם דער טיטול וועלט-מייסטער.

דער יונגערמאַן האָט אויף אַ פּאָסט-קאַרטעל אויפגעשריבען גאַנץ מגלות אסתר 3050 ווערטער, גאַנץ שיר השירים — 1250 ווערטער, קהלת ביז קאַפּיטעל ט — 2400 ווערטער און זיין נאָמען און אַדרעס — 16 ווערטער, צוזאַמען 6716 ווערטער.

די שריפט איז אַ גענוג קלאָרע און ריינע. מען קאָן דאָס קאַרטעל איבערלעזען, אויב מען האָט אַ גוטע ראָיי', אָהן אַ מיקראָסקאָפּ. דאָס קאַרטעל איז פאַרענדיגט מיט פאָלגענדע אונטערשריפט פון אַ בית-המדרש'ניק, ווי עס איז טאַקע אונזער וועלט-מייסטער: „כל זה כתבתי אני הצעיר מרדכי ראָזענקראַנץ י"ב ימים לחודש מנחם אב שנת תרפ"ט לפ"ק לובלין רחוב 1-טער מאַי נומער 20 מילודי פּיאָסק".

די 6716 ווערטער זענען אויפגעשריבען אויף פּאַפּיער און דאָס פּאַפּיער איז אויפגעקלעבט אויף אַ גענוצט קאַרטעל, ווייל אַ קאַרטעל קאָסט דאָך 15 גראָשען און אַזאַ קאַפּיטאַל פאַרמאָגט נישט אַ יודישער בית-המדרש'ניק. גענוג, אַז ער האָט זיך דערשלאָגען צו אַ קאַפּיטאַל פון 3 גראָ'שען אויף אַ פּעדער, מיט וועלכער ער האָט געאַרבייט 8 שעה — אַזוי לאַנג האָט געדויערט דאָס אויפשרייבען די 6716 ווערטער אויפ'ן קאַרטעל.

דער יונגערמאַן מיט'ן יודישען היטעל לאַנגע קאַפּאָטע און ערשטע שפּראָצונגען אויף דער גאָמבע פּרובט איצט איבעריאָגען זיין אייגענעם רעקאָרד און שרייבט שוין אַ ניי ווערק — אויך אויף אַ פּאַפּיער אָנגעקלעבט אויף אַ גענוצט קאַרטעל, דערווייל אָבער פאַרדינט ער דעם טיטול „וועלט-מייסטער אין שריפט".

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה

קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעמשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 32-41

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האַר-אויספאַל)

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוועטנד

יורידישע עצות

פון דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

בעם דערלאַנגען אַן אָנפראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלעגט ווערען דער קופּאָן פונם לעצטען נומער, ווען די אָנפראַגע ווערט פאַרענטפערט. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9665. ש. ז. פון ברזשעזשינער.

וואָס פאַרלאַנגט איהר פון אונז? צוליב וואָס דערצעהלט איהר אונז די געשיכטע פון אייער אויגען-קראַנקהייט?

צי ווילט איהר וויסען ווי אַזוי די פּאַבּאַראַ-ווע-קאַמיסיע וועט זיך בעציהען צו אַזאַ קערפּערליכען דעפעקט אָדער צי געהט אייך אין אַ מעדיצינישע עצה פון אונזערע דאָקטוירים בנוגע דער קוראַציע פון אייער קראַנקהייט.

9666. מרדכי האַנדלאַרוש.

9667. אַנ'אויטאָמאַביל-קרבן.

9668. פּא-טשיק.

9669. אַ טאָרג - שטייערין פון לעאָנאַרדס-פּלאַץ.

9670. אַ געטרייער לעזער פון טאַרגאָווע גאַס.

9671. אַ 1903-ער.

9672. שטרוימאַן.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פּערזענליך שטעלען מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאָכמיטאָג מיטבערענגענדיג די צייטונג.

9673. אַ פּעראינטערעסירטער לעזער פון שוו. אַננאַ.

לויט'ן 128 אַרטיקעל פון סקאַרב - שטראָף אוסטאַוו פון 2-טען אויגוסט 1926 דראָהט פאַר סאַכאַרין אַ שטראָף פון 3 ביז 14 טעג אַרעסט.

מיט דער פּערעפענטליכונג פון דער פאַראָרדנונג פון מלוכה - פּרעזידענט פון 7-טען אָקטאָבער 1927 ווערט דער ציטירטער אַרטיקעל בנוגע דער שטראָף-אויסמעסטונג מאָדיפיצירט אַזוי, אַז פאַר'ן זעלבען פערברעך דראָהט שוין איצט אַרעסט פון 2 וואָכען ביז 6 חדשים און אַ חוץ דער פרייהייטליכער אויך אַ געלד-שטראָף אין דער הויך פון 2 הונדערט ביז 2000 זל.

די אויסגערעכענטע שטראָף ווערט אָנגעוואַנדען אַלס איינס צי ס'האַנדעלט זיך וועגען קויפען, פערקויפען, טראַנספּאָרטירען אָדער בעהאַלטען סאַכאַרין. דעסגלייכען דראָהט די זעלבע שטראָף נישט בלויז די בעלי בתים פון סאַכאַרין נאָר אויך אַלע פּערזאָנען, וועלכע האָבען זיי אויף וואָס פאַר אַנ'אופן ס'זאָל נאָר נישט זיין בעוואוסטזיניג מיטגעהאָלפען פערדעקען דעם אָביעקט פון פערברעך.

מען דאַרף אויך געדענקען, אַז די אייגענטליכע שטראָף בעפרייט נאָך נישט פון דער פליכט אַריינצוטראָגען די אַזוי גערופענע אַקציז שטראָף-אָפּצאָהל, וואָס ווערט גענומען געוועהנליך 5 מאָל אַזוי פיל, וויפיל דער שטייער-אָפּצאָהל בעטרעפט אָדער 2 מאָל אַזוי פיל, וויפיל די קוועסטיאָנירטע סחורה איז ווערט.

אין בעצוג צו שטראָפען פאַר סקאַרב-פערברעכענס ווערט נישט אָנגעוואַנדען דער פּרינציפּ פון אָפּלייגען דאָס אויספיהרען אויף אַ בעשטימטען טערמין.

אויב דאָס קרייז-געריכט איז געווען די ערשטע אינסטאַנץ, קאָן מען קעגען אורטייל נאָר דערלאַנגען אַ קאַסאַציע אין העכסטען געריכט.

9674. אַ געטרייער לעזער פון גדאַנסקע.

איהר דאַרפט צאָהלען: פאַר'ן 3-טען קוואַרטאַל 1928 36 זל. 58 גר. (55 פּראָצ.) פאַר'ן 4. קוואַרטאַל 38 זל. 57 גר. (58 פּראָצ.) פאַר'ן 1. קוואַרטאַל 1929 42 זל. 56 גר. (64 פּראָצ.) פאַר'ן 2-טען — 46 זל. 55 גר. (70 פּראָצ.) פאַר'ן 3-טען 50 זל. 54 גר. (76 פּראָצ.) פאַר אַלע 5 קוואַרטאַלען, שוין אַריינגערעכענדיג דאָס לויפענדע (פון 1. יולי ביז'ן 30. סעפּטעמבער) דאַרפט איהר אַלזאָ בעצאָהלען 214 זל. 80 גר. שוין צוזאַמען פערשטעהט זיך מיט די אויסגאַבען.

9675. י. ר. פון קילינסקיעגאָ.

פאַר'ן לויפענדען 3-טען קוואַרטאַל דאַרף מען צאָהלען פאַר 1-שטוביגע וואוינונגען אַלס איינס צי מיט אָדער אָהן קוכען, 73 פּראָצענט אייגענטליך דירה-געלד און 3 פּראָצ. אויפ'ן חשבון פון די אויסגאַבען.

חנוכת-הבית פון ערשטע יודישע קאאפעראטיווע ארבייטער-הויז

אקאדעמיע אין שטאט-ראט

דער ארבייטער-דירות-קאאפעראטיוו „פאראויס" האט שבת און זונטאג געפייערט דעם „חנוכת-הבית" פון דעם ערשטען אויסגעפארטיקטן הויז דורך דעם דערמאהנטן קאאפעראטיוו. דאס הויז, ווי מיר האבען שוין געשריבען, געפינט זיך אין סאמע צענטער פון באלוט אויף בערעק-יאסעלעוויטש 16 און איז א מוסטער-הויז פון בעקוועמליכקייט און שענהייט פאר ארבייטער-דירות. דאס איז דער ערשטער פרוב פון יודישע ארבייטער אין גאנץ אייראפא זיך צו ארגאניזירען אויפן געביט פון בויען קאאפעראטיווע וואוין-הייזער, דער פרוב איז אויסגעצייכענט געלונגען און דעריבער זענען די פייערליכקייטען, וואס זענען געווען פארבינדען מיטן איבערגעבען דאס ערשטע הויז פון „פאראויס" צו איהרע איינוואוינער, אויסגעפאלען זעהר אימפאזאנט און זיי האבען אנטייל גענומען טויזענדער יודישע ארבייטענדע מענשען.

די פייערונג האט זיך אנגעהויבען שבת 6 א זייגער אין אווענד מיט אן אקאדעמיע אין זאל פון שטאט-ראט, דער זאל איז געווען געפאקט מיט מיטגלידער פון „פאראויס", דעלעגאציעס פון געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און א גרויס פובליקום.

די פייערונג ווערט געעפענט דורך דעם פארזיצענדען פון קאאפעראטיוו ה" משה קארפעל, ער בעגריסט אלע אנוועזענדע און גיט דאס ווארט דעם ארבייטער-פירער ה" זרבבל. אין א מייסטערהאפטע רעדע ווייזט ה" זרבבל קודם כל אן, אז דאס איז דאס ערשטע מאל ווען אין די פיר ווענד פון לאדזער שטאט-ראט הערט מען יודישע רעדעס. איבערגעהענדיג צו דער פייערונג גופא, ווייזט דער רעדנער אן אויף דער גרויסער וויכטיגקייט פון דער אפגעטוענער ארבייט, אויף דער בעדייטונג פון די קאאפעראטיווע ארבייטער-הייזער, אויף דעם דחקות און נויט פון די יודישע ארבייטער-מאסען און אויף זייערע שרעקליכע וואוינונגס-בעדינגונגען און רופט, אז דער קאאפעראטיוו דארף זיך נישט אפשטעלען אויף דער אפגעטוענער ארבייט, נאר שטענדיג געהען „פאראויס". דער רעדנער ווייזט נאך אן, אז דער קאאפעראטיוו „פאראויס" איז א פראגמענט פון דער טעטיגקייט פון דער פועלי-ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז.

דאן דערצעהלט דער לייטער פון בוי-קאאפעראטיוו ה' וואלינסקי די געשיכטע פון קאאפעראטיוו און ווייזט אן, אז די פיאנערען פון דער דאזיגער ארבייט זענען געווען די ארבייטער, וועלכע זענען ארגאניזירט אין פראפעסיאנעלען פעראיין פון די שעכט-הויז-ארבייטער.

א התלהבות'דיגע רעדע האט געהאלטען ה' ערעם, וואס איז אקארשט צוריקגעקומען פון ארץ-ישראל.

עס רעדען נאך די ראטמענער לעוו און בוקסבוים אויס ווארשא, ה' קאגאן און קענער אין נאמען פון דער ארגאניזאציע „יוגענט", דער וויצע-פארזיצענדער פון לאדזער שטאט-ראט, ד"ר שיפמאן, די ה"ה חיים בראנד און שמואל עדעלמאן.

אלע רעדנער זענען געמאכט געווארען אוואציעס.

דיכטער בראדערזאן האט דאן געלייענט עטליכע זיינע לידער, פארוואס ער איז בעדאנקט געווארען מיט שטורמישע אפלאדיסמענטען.

א קווארטעט פון פילהארמאנישען ארקעסטער האט דאן געשפילט עטליכע קאמפאזיציעס און אונטער די קלאנגען פון דער פועלי-ציוניסטישער שבועה און אינטערנאציאנאל איז די אקאדעמיע געשלאסען געווארען.

די ווייטערדיגע פייערונג איז פארגעקומען אינ'ם ניי-אויפגעבויטען הויז

אויף בערעק-יאסעלעוויטש 16.

צו דער דאזיגער פייערונג זענען געקומען די פארשטעהער פון לאדזער מאגיסטראט: פרעזידענט זשעמיענצקי און וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי, פון קרייז-קאמיטעט פון פ. פ. ס. — דעפ. קאוואלסקי, פון דער דייטשער ארבייטס פארטיי — לאווניק קוק, דירעקטאר פון „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" — לאפינסקי, א פארשטעהער פון דער צענטראלע פון קאאפעראטיוו „ספאלעם". פארשטעהער פון צ. ק. פון פועלי-ציון, ווארשאווער ראטמענער-פראקציע פון פועלי-ציון, פארשטעהער פון ארגאניזאציע „יוגענט", פרעסע און פערשידענע אנדערע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

צו דער פייערונג איז אויך געקומען אן אומגעהויערער גרויסער עולם, וועלכער האט פערפולט דעם גרויסען הויף און אויך די גאס פאר'ן הויז, אלע ארומיגע באלקאנען און אפילו דעכער זענען געווען בעזעצט מיט מענשען אויפ'ן נייעם הויז פון „פאראויס" האט געהאנגען א גרויסע רויטע פאהן.

די פייערונג איז געעפענט געווארען דורכ'ן וויצע-פארזיצער פון לאדזער שטאט-ראט ד"ר שיפמאן, וועלכער האט בעגריסט אלע געסט און אנוועזענדע און פארבעטען אין פרעזידיום דעם פרעזידענט זשעמיענצקי און דעם ארבייטער פיהרער זרבבל.

דאן גיט ראטמ. האלענדערסקי איבער די געשיכטע פון בוי-קאאפעראטיוו זייט זיין ענטשטעהונג און די פערספעקטיוון אויף אויספארטיגען די ווייטערדיגע הייזער פון קאאפעראטיוו אויף בערעק-יאסעלעוויטש נאך איין אנגעהויבען הויז, אויף לעשנא גאס און אויף וויסאקא-גאס.

דער בוי-קאאפעראטיוו איז געגרינדעט געווארען מיט אנ'ערך 3 יאהר צוריק דער גרונדשטיין פונ'ם ערשטען הויז איז געלעגט געווארען אין אקטאבער 1927. גרינדער פון קאאפעראטיוו זענען געווען יודישע ארבייטער פון שחט-הויז. איצט געפינט זיך דער בוי-קאאפעראטיוו אין א בליהענדען צושטאנד. ער פערמאגט דריי בוי-פלעצער אין פערשידענע טיילען פון שטאט אויפ'ן ערשטען פלאץ (בערעק יאסעלעוויטש גאס 16 באלוט) וואו עס איז אויסגעפערטיגט געווארען דאס 5-שטאקיגע הויז ווערט נאך געבויט אנ'אפיצינע, אויפ'ן צווייטען פלאץ (לעשנא 40) ווערען געבויט 2 4-שטאקיגע הייזער פאר 75 מיטגלידער-שכנים, אויף דעם ד יטען פלאץ (וויסאקא גאס) איז געקויפט געווארען א רוי-בוי פונדאמענט מיט א שטאק. אויף דארט וועלען אויפגעבויט ווערען 2 4 שטאקיגע הייזער פאר 75 שכנים. די מיטלען אויף אויפציבויען די הייזער האבען זיך צוזאמענגעשטעלט פון די פייען און הלוואות, וועלכע עס עס האבען ערטיילט די „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" און טיילווייז דער „פונדיישן". אויף אויסצופענדיגען די 2 הייזער אויף לעשנא און פאר'ן בוי אויף וויסאקא בעמיהט זיך די פערוואלטונג וועגען א הלואה אין אויסלאנד.

דאן בעגריסט די פייערונג ה' זרבבל.

נאכדעם האלט פרעזידענט זשעמיענצקי, א זעהר הארציגע רערע, דאן דעפוטאט קאוואלסקי, אין נאמען פון פ. פ. ס., לאווניק קוק אין נאמען פון דער דייטשער ארבייטס-פארטיי, דיר. לאפינסקי און חיים בראנד — אין נאמען פון דער לאדזער פועלי-ציוניסטישער ארגאניזאציע.

נאכדעם בעזיכטיגען די געסט דאס נייע פרעכטיגע הויז און ס'פעהלט זיי ווערטער פון ענטציקונג איבער דעם שעהנעם ווערק.

דאס הויז האט 30 וואוינונגען צו 1 צימער מיט א קיך, קארידאר און בעקוועמליכקייטען. יעדע וואוינונג האט דריי פענסטער, א באלקאן. די אויספערטיגונג איז אנ'ערשטקלאסיגע.

די לייטונג פון קאאפעראטיוו פערבעט דאן די געסט אויף א בעשיידענעם איבערבייסען, וואו זיי פערבלייבען נאך א לענגערע צייט.

די שלוס-רעדע האט געהאלטען ה' זרבבל, דער גרויסער פערזאמעלטער עולם האט איהם געמאכט שטורמישע אוואציעס און אויף די הענד צוגעטראגען ביז צו דער טראמוואי-סטאציע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

היינטיגע נאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: מ ליפיעץ, פיעטריקאווער 193; מ. מילער, פיעטריקאווער 46; וו. גראשקאווסקי, קאנסטאנטינער 15; פערעלמאן, ציגעלנאס 64; ה. גיעחיאראווסקי, אלעקסאנדראווסקא 37; נ. יאנקעלעוויטש, אלט-שטאט 9.

ספארט-בעוועגונג.

„ל.ה.ס." — „לעגיא" (ווארשא) 1:1 (1:0)

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען א פוס-באלמעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון דער פוילישער „ליגע" צווישען די היגע „ל.ק.ס." און דער ווארשאווער מיליטערישער „לעגיא".

ביידע מאנשאפטען פערנעהמען ביים היינטיגען טאג אנ'אנגעזעהען ארט אין דער מייסטערשאפטס-טאבעלע, דעריבער טאקע האט דער מעטש ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

באלד פון אנהויב אן הויבט „ל.ק.ס." אן שארף צו אטאקירען, זיי קאנען אבער נישט אדורכברעכען די שטארקע פערטיידיגונג פון „לעגיא". דאס שפילען נעהמען אבער איינציגע איבער די געסט און שיסען אין דער 35 מינוט אש טויער דורך זייער לינקען פליגעל.

אין דער צווייטער העלפט פיהרט ווידער מיט'ן שפילען „לעגיא" זייערע פרעכטיגע אקציעס ווערען אבער נישט פערענדיגט מיט א רעזולטאט. אויך „ל.ק.ס." אטאקירט שארף, צוקלאפען אפילו עטליכע מאל דעם טויערמאן פון „לעגיא", דאס העלפט אבער נישט צו ערצילען.

ציל נעהט איבער און אנגריף מיט זיין שטארקער אמביציע ברענגט ער אהיים א גוי לעבען אין דער שטורם-רייהע און הארט פאר'ן סוף גלייכט ניקעל אוים דעם רעזולטאט.

„ל.ק.ס." איז אויפ'ן ראזינען מעטש ארויסגעטרעטען מיט פאלגענדער צוזאמענשטעל:

מילא, ציל, גאלעצקי, יאשינסקי, טשמיעלא, בענוא, שטאלענווערק, ניקעל, טארעוואשעוויטש, פעריא, און קרול.

„לעגיא" אהן מאטעמא.

רעזולטאטען פון די פוסבאל-מעטשען אין לאדז

„ל.ט.ס.ג." — „פ.ט.צ." (פאביאניץ) 0:14

פערדינטען נצחון פון „ל. ט. ס. ג." וועלכע האבען געטען מיט'ן גענגער, וואס זיי האבען נאר געוואלט. „ל.ט.ס.ג." איז ארויסגעטרעטען אהן הערבסטרייד'ן אויף קרוליק האט פאר'ן סוף פעהלאזט דאס שפיל-פעלד, א פנים זיי גרייטען זיך שוין צו די פינאל-מעטשען וועגען אריינגעהן אין דער „ליגע".

„ל.ט.ס.ג." האט אויף דעם מעטש געשלאגען דעם רעקארד פון טויערען היי-יאהר אין לאדז.

„טוריסטען" (רעז.) — „ל.ק.ס." (רעז.) 0:3

(וועגען דער מייסטערשאפט פון דער „א"-קלאס).

„הכח" — „וו.ה.ס." 3:4

דעם פערגאנגענעם שבת איז פארגעקומען א מייסטערשאפטס-מעטש צווישען די צוויי אויבענדער מאהנטע מאנשאפטען וועגען דער „א"-קלאס אין לאדז.

„הכוח" איז אויפ'ן ראזינען מעטש ארויסגעטרעטען מיט רעזערווען דאך האט זי אפגעהאלטען א פערדינטען נצחון איבער זיין גענגער, דאס שפילען איז געווען זעהר אינטערעסאנט און איז פון ביידע צדדים געפיהרט געווארען זעהר שארף. אלע פונקטען האבען דאס מאל ביי „הכוח" אויסגעצייכענט געקלאפט בעזונדערס דער אנגריף אין וועלכען ס'האט זי דאויסגעצייכענט סענאל. ער האט געשפילט ווי אין זיינע גוטע צייטען. דער רעזולטאט בעוואלה'ט אפיסעל „הכוח", ווייל דער „הכוח'ס" טויערמאן האט 2 טויערען פאטאל ארורכגעלאזט.

די טויערען האבען געשאסען סענאל 2 און שטיינבאך 2.

„חשמונאי" — „קאנקארדיא" (פיעטריקאוו) 4:3

וועגען דער מייסטערשאפט פון דער „ב"-קלאס.

„ס.ס.ק.מ." — „פאגאן" 3:7

וועגען דער מייסטערשאפט פון דער „ב"-קלאס.

„קדימה" — „גייער" 1:4

פרייוטשאפטס-מעטש.

„ווידז. מאנופאקטור" — „יוטזשענקא" 1:6

„הכח" III — „ווידזעוו" III 3:3

נעכטיגע רעזולטאטען פון די „ליגע"-קאמפען אין פוילען

וו א ר ש א, 25. (טעלעפאניש).

„ווארשאוויאנקא" — „וויסלא" (קראקא) 2:3

סענסאציאנעלע מפלה פון פוילישען פוסבאל-מייסטער צו דער פיל שוואכערער „ווארשאוויאנקא".

„גוויאזדא" — „מכבי" 0:1

פ ו י ז ע ן, 25. (טעלעפאניש).

„ווארטא" — „רוך" (וויעלקע-הייזוקי) 0:5

ל ע מ ב ע ר ג, 25. (טעלעפאניש).

„פאגאן" — „פאלאניא" 2:0

פער'סמט א קינד אויף טויט

(2) אין דארף ליזשקי, לענטשיצער פאוויאט, איז פארגעקומען א געהיימנישפולער פאל, וועלכער בעשעפטיגט שוין זייט עטליכע טעג די אויספארשונגס-מאכט.

די 6-יעהריגע אירענא יוסטינסקא, א טאכטער פון פערמעגליכע איינוואוינער, איז פלוצלינג קראנק געווארען, און נאך עטליכע שעה שווערע ליידען, איז דאס קינד געשטארבען. צוליב דעם וואס אויף דעם לייב פון מיידעלע זענען נאכ'ן טויט ארויסגעטרעטען ווייס-רויטע צייכענס, האט די פאליציי בעפוילען דעם קערפער צו פאלמעסען. די סעקציע האט טאקע ארויסגעוויזען, אז דאס קינד איז געשטארבען צוליב פערסמונג, די פאליציי פיהרט איצט אנ'ענערגישע אויספארשונג וועגען דעם, ווער ס'איז בעגאנגען דאס שרעקליכע פערברעכען.

ס'איז נאך כדאי צו בעמערקען, אז דער סם, מיט וועלכען דאס קינד איז פערסמט געווארען געהער צו די זעלטענע מינים, וואס מ'בעקומט קוים אין פוילען.

א שרפה אין קינא „קאפיטאל"

(—) נעכטען ארום עלף א זייגער אין אווענד זענען די פייערלעשער ארויסגערופען געווארען אויף א שרפה אין דעם קינא „קאפיטאל", אויף זאוואדזקא גאס וואו עס האט זיך אנגעצינדען דער פילם.

דער פילם איז פערברענט געווארען.

די פייערלעשער האבען די שרפה תיכף אויסגעלאשען.

דער עולם האט גאנץ רוהיג פערלאזט דעם זאל.

א מארד צוליב ירושה

אויף די פעלדער אין דארף שינקאווקא, האט מען בעת'ן גראבען טארף געפונען דעם טויטען קערפער פון דעם 70-יעהריגען לודוויג ראקאט. דער מערדער האט זיין קרבן איינגעגראבען אין טארף.

די אויספארשונג האט בעוויזען, אז דעם מארד האט אויסגעפיהרט דעם ערמארדעטענס איידעם פראנציששעק פושעזשדזשענקאווסקי. מען האט איהם ארעסטירט. ער האט ערקלערט, אז עס איז איהם געווען צו לאנג צו ווארטען ביז דער שווער וועט שטארבען און ער האט געוואלט צואיילען דעם מאמענט, ווען ער וועט אליין ווערען בעל-הבית איבער דעם באלעבאטישקייט.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, 26 יולי

6.00 פויזען, נאכמיטאג-קאנצערט. 7.00 ווילנא, ליבעס-בריף פון גרויסע מענשען, פארלעזונג. 7.35 ווילנא, „באנאסיאווא", ראדיאפאנירטע נאוועלע פון מאריא קאנאפניצקא. 8.05 ווילנא, ארטיסטישע ערינערונגען (סאראסאטע, אדעלינא פאטי, פוילינא לוקא, אנזשעלא מאסאני), פארל. פראפ. יוזעפאוויטש 8.10 פויזען, פוילענס צוקונפט און נביאות, פארל. יוזעף סטענטשעווסקי. 8.30 ווארשא, קאנצערט פון שווייצער-טאל.

8.00 בערלין, קאנצערט פון בערלינער סימפאנישען ארקעסטער. 8.00 דאווענטרי, וואגנער-אווענד. 8.00 קעניגסוואוסטערהויזען, „דער פעלדפרעדיגער", אפערעטקע פון מילעקער. 8.05 קעניגסבערג, גאסטראלען פון רוסישען מיניאטור-טעאטער „ארלעקין". 8.30 האנאווער (האמבורג) סימפאנישער ארקעסטער פון פירמאנס. 8.45 שטוטגארט, „פעלדמארשאל" פון מאלנאר. 9.30 מינכען, קאנצערט פון מאדערנער קאמער-מוזיק.

שפענדע

ה' י. בארד, ווסכאדניא 33, האט פון געפונען געלד נעשפענדעט 10 זל. פאר'ן בית-היתומים זגערזשער 40.

דאס געלד איז געגען קוויטונג אפצונעהמען אין אדמיג. פון דער צייטונג.

מעלדונג

פראפ. פעריין פון באקלייד-אינדוסטרי-ארבעטער אין פוילן. אפט. לאדזש, קאנסטאנטינער 26.

אכטונג, דאמען-מאגאזין-ארבעטער!

היינט, מאנטיק, ד. 26. אויגוסט, 8 אווענט קומט פאר אין פאריינס-לאקאל, קאנסטאנט. 26, א פערזאמלונג פון דאמען-מאגאזין-ארבעטער. אויף ט.א. וועגן ארויסרופן אנ'אקציע. דאמען-מאגאזין ארבעטער קומט מאסענווייז און פינקטליך.

די פאך-קאמיסיע פון דאמען-מאגאזין. 8887

דאס לאדזער לעבען

26 מאנטאג — כ אב תרפ"ט

אויגוסט

זון-אויפגאנג 4 23
זון-אונטערגאנג 6.55

טראגישער זעלבסטמארד פון א פרוי

זיך אראפגעווארפען פון 4. שטאק

עהערנעכטען ארום 12 א זייגער בייטאג איז אין הויז אויף אלעיא 1-טער מאי 41 אריינגעקומען א יונגע עלעגאנט געקליידעטע פרוי, ארויפגע־גאנגען אויפ'ן 4. שטאק און זיך אוועקגעשטעלט ביים פענסטער אויף דער לייטער.

די פערצווייפעלטע פאזע פון דער פרוי האט אויסגעזעהן פערדעכטיג. איינער פון די איינוואוינערם פון דעם הויז האט די פרוי אריינפערבעטען צו זיך אין שטוב, געהאלט זיך מיט איהר אדורכרעדען. די פרעמדע איז אבער געווען קארג אויף ווערטער: זי האט זיך באלד אויפגעהויבען און איז ארויס פון דעם הויז.

ארום האלב 1 האט אויף בענעדיקטא 37 דער זוהן פונ'ם וועכטער יאן קראוטשיק בעמערקט א יונגע פרוי, וועלכע איז אריין אין הויז אויף בענעדיקטא 39.

אויף בענעדיקטא 39 איז די פרוי, ווי עס זעהט אויס ארויף אויפ'ן דריטען שטאק, זיך אר־בערצייגט, אז די טיר פונ'ם באלקאן פון די טרעפען אויפ'ן דריטען שטאק איז געשלאסען, און זי איז אראפ און אריין אין הויז אויף בענעדיקטא 37. יאן קראוטשיק איז שוין פונ'ם טויער געהאט אוועקגעגאנגען און דעריבער איז זי אונגעשטערט ארויף אויפ'ן באלקאן פונ'ם דריטען שטאק און זיך פון דארט אראפגעווארפען.

עס זענען באלד אנגעלאפען די איינוואוינער פון דעם הויז.

מע האט ארויסגערופען די פאגאטאוויע, און עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די זעלבסטמערדערין, איז האלינא וויעשינסקא די פרוי פון א הויכען בע־קאנטען אפיציר, וועלכער איז איצט אויף מא־נעווערס. פון וואנען מען האט איהם באלד ארויס־גערופען.

די זעלבסטמערדערין האט צובראכען די לינ־קע האנד און דעם רעכטען פים. און האט אויך וואונ־דען איבער'ן גאנצען קערפער.

ווען די זעלבסטמערדערין איז צו זיך געקומען פון חלשות אויף עטליכע מינוט, און דערפיהלט וואס מיט איהר איז געשעהן, האט זי געבעטען דעם דאק־טאר פון פאגאטאוויע ער זאל איהר געבען סם, ווייל עס איז איהר נמאס דאס לעבען און ווייל זי האט נישט קיין כוח איבערצוטראגען די יסורים.

א שוידערליכע ליבע-טראגעדיע

דער 23-יעהריגער מאריאן וואלוטשיק פון וגיערוש האט עטליכע חדשים געארבייט אין גמינע אמט אין דארף גראכאליץ.

מיט עטליכע טעג צוריק האט וואלוטשיק גע־מאלדען די חברים פונ'ם אמט, אז ער פאהרט אויף דער לויה פון א בעקאנטער לעהרערין אין דארף יאנאוו, און פון דעמאלט אן איז ער פער־שוואונדען געווארען.

עהערנעכטען האט מאריאנס פאטער, וועלכער איז דירעקטאר פון א כעמישען אנשטאלט לעם פיעטראקאוו בעקומען א דעפעשע, אז זיין זוהן איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

די אדורכגעפיהרטע אויספארשונג האט פעסט געשטעלט, אז וואלוטשיק האט זיך בעקענט מיט דער לעהרערין צילגא קלישאוו פון יאנאוו, און האט זיך אין איהר שטערבליך פערליבט. וואלוטשיק איז געווען א פערהייראטער מענש און האט פון אנ־הויב געוואלט זיך קעגענשטעלען דעם געפיהל, וואס איז אבער געווען שטארקער פון איהם און ער האט מיט דער לעהרערין פערבונדען אינטימע בעציהונגען.

צוריק מיט צוויי וואכען, האט די לעהרערין אין לאדז זיך געלאזט מאכען א נישט דערלויבטער אפעראציע. זי האט בעקומען א בלוט-פערגיפטונג און איז געשטארבען. דער דאקטאר פון שפיטאל אין ראדאגאשטש האט איבערגעגעבען דעם ענין דעם פראקוראר, כדי צו דערגעהען וועלכע אקו־שערקע עס האט געמאכט די אפעראציע.

דעם טויטען קערפער פון דעם קרבן פון לי־בע האט מען אפגעפיהרט אין פראזעקטאריום אויף לאנגאטא. צו דער לויה זענען געקומען פון סאנאק די עלטערען פון דער פערשטארבענע. וואלוטשיק איז אויף דער לויה נישט געווען.

ווען די עלטערען זענען פון דער לויה צוריק־געקומען קיין סאנאק, האבען זיי געטראפען ביי זיך אינדערהיים וואלוטשיק'ן, וועלכער האט זיי ערקלערט, אז ער איז די סיבה פונ'ם טויט פון זייער טאכטער. האט זיי איבערגעבעטען פאר'ן צער, וועלכען ער האט זיי אונווילינג אנגעטון, שפע־טער האט ער זיך געמאלדען אין דער פאליציי, ער־קלערט, ווער עס האט געמאכט די אפעראציע, אנ־געבענדיג זייערע נעמען.

נאכדעם איז וואלוטשיק ארויסגעגאנגען און מיט א רעוואלווער-שאס זיך גענומען דאס לעבען.

דער ריכטיגער ראבוזא

פער'גוואלטיגט א יונג מיידעל און וויל ענטלויפען, שיסט איהם א פאליציאנט דורך דאס כשר-פיסעל...

אויף מאלבארסקא 25 וואוינט די פאמיליע פאחלאווסקי. די יונגסטע טאכטער פון די פאוו־לאווסקים, די צוואנציג-יעהריגע יאנינא איז צוליב דעם, וואס אין זייער אלגעמיינעם צימער איז ע־ווען ענג און דושנע געשלאפען זומער-צייט אויפ'ן בוידעם ביי אנ'אפענעם לופטשיק.

עס איז נישט בעוואוסט, ווי־אזוי עס האט זיך וועגען דעם דערוואוסט דער 21-יעהריגער וולאד־דיסלאוו לאבוזא (אלעקסאנדראווסקא 159).

נעכטען ביינאכט האט ער א נישט-בעמערק־טער פון קיינעם, זיך אריינגעגנבעט אויפ'ן בוידעם און פערגוואלדיגט דאס שלאפענדע מיידעל. ווען זי איז צו זיך געקומען און אויפגעהויבען אנ'אלארם, האט זיך דער לאבוזא געלאזט לויפען און שנעל אריבערגעשפרונגען איבער'ן פאמקאן, פון יענער זייט איז ער אבער אנגעלאפען אויף א פאליציאנט וועלכער האט איהם פערהאלטען און געוואלט אפ־פיהרען אין קאמיסאריאט, אויפ'ן וועג האט לאבוזא געגעבען א העפטיגען קלאפ דעם פאליציאנט און זיך געלאזט ענטלויפען. דער פאליציאנט איז אבער באלד געקומען צו זיך און בעפוילען דעם פער־ברעכער שטעהן בלייבען. לאבוזא האט נישט געפאלגט. דאן האט דער פאליציאנט אויסגעשאסען אין דעם אנטלויפענדען, צילענדיג איהם אין פים. לאבוזא איז א פערוואונדעטער אוועקגעפאלען דער פאליציאנט האט ארויסגערופען פאגאטאוויע, וועל־כע האט דעם פערוואונדעטען פערברעכער אפגע־פיהרט אין שפיטאל. נעבען איהם אין שפיטאל האט מען אוועקגעשטעלט א פאליציי-וואך.

פייערליכער קבלת פנים לכבוד זרובבל

שבת פארמיטאג איז אין פילהארמאניע-זאל פארגעקומען א פייערליכער קבלת-פנים פאר דעם ארבייטער-פיהרער זרובבל, וועלכער איז ערשט צו־ריקגעקומען פון אמעריקא.

דער גאסט איז ביים בעטרעטען זיך אויף דער טריבונע אויפגענומען מיט בעגייסטערטע אוואציעס. ס'דערלאנגען דעם גאסט בלומען די ארגאניזאציעס פון „יונגבאר", „יוגנט"-ארגא־ניזאציע, [illegible] פאראיין, [illegible] מליץ און פון די ארבייטער [illegible].

דער גאסט ווערט בעגריסט דורכ'ן ה' ברענד אין נאמען פון דער פועלי-ציוניסטישער ארגאני־זאציע אין לאדז, אין נאמען פון דער יוגנט-אר־גאניזאציע — ה' שימאנאוויטש, אין נאמען פון די פועלי-ציוניסטישע ראטמענער-פראקציעס אין שטאט-ראט און קהלה-ראט. ה' [illegible]. דאן א רייה פראפעסיאנעלע פאראיינען — ה' סטאלארסקי פון [illegible] פארבאנד, [illegible] — ה' [illegible].

נאכדעם האט ה' זרובבל געהאלטן א 2 שעה דיגען רעפעראט וועגען לעבען פון די יודען אין אמעריקא בכלל און די יודישע ארבייטער בפרט.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

פארלעצטע געזעגענונגס-פארשטעלונגען פון דעם בעליבטען ארטיסט

מ. לאמפע און פ. מענדעלעוויטש

היינט, מאנטאג, דעם 26-טען, 9 אין אוונט — פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

מאריס לאמפע אין זיין קונסט-ראל אלס

טוביה דער מילכיגער

אין 4 אקטען פון שלום-עליכם. הויפט-ראל „טוביה"-מ. לאמפע.

מארגן, דינסטאג, דעם 27-טען, 9 אין אוונט פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.

צום 2-טען מאל דאס מייסטערווערק פון די גרויסע וועלט-ביהנען

מאטקע גנב

אין 3 אקטען מיט פראלאג פון שלום אש. הויפט-ראל „מאטקע"-מ. לאמפע.

ס'נעמט אנטייל דאס גאנצע פערסאנאל. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

פאר די ראדזינער נשרפים

(הילף-רוף)

ברידער יודען!

א זעהר שווער אומגליק האט געטראפען די יודען פון ראדזין, א שרעקליכע שרפה האט צוגע־רויבט די היימען און פרנסות פון 200 יודישע פא־מיליעס. צוויי הונדערט משפחות ליידען הונגער און נויט און האבען נישט קיין דאך איבער'ן קאפ. שטעלט אייך פאר ליבע ברידער, קינדער שרייען עסען און ס'איז נישטא פון וואנען צו נעהמען, די טראגעדיע איז אונבעשרייבליך. מיר ווענדען זיך דע־ריבער צו אייך לאדזער יודען, וואס איהר זענט פון שטענדיג אן בעוואוסט אלס מענשען וואס פיהלען מיט יענעמס נויט און לייד. שטענדיג האט איהר ארויסגעוויזען ברודערליכקייט פאר פעראומגליקטע און צובראכענע, ערפילט יעצט אויך אייער הייליגע פליכט, ברענגט דרינגענדע הילף פאר אייערע אומ־גליקליכע ברידער אין ראדזין. לאזט זיי נישט אויס נעהן ח"ו העלפט זיי זיך צוריק אויפבויען אז זיי זאלען זיך ווייטער קאנען ערנעהרען בכבוד און ערליך, ווי ביז יעצט, פערגעסט אויך נישט, אז דער ווינטער קומט שוין אן וועלכער ווארפט אן א גרויזאמע שרעק אויף די רואינירטע און האר־לאזע נשרפים, אייער הילף איז דעריבער נויטיג אמשנעלסטען, כל זמן עס איז נאך דא צייט צו ראט־טעווען, נעדענקט, אז גליכגילטיגקייט קאן גורם זיין ח"ו קרבנות. און מיר וועלען זיין דערפאר פעראנטווארטליך. נדבות ווערען שוין אנגענומען ביי הרב הגאון מ'מ' סגל שליט"א, פאלודניאווא 25.

דער ציטעווילינער הילפס-קאמיטעט פאר די ראדזינער נשרפים.

מעסער-שטעכעריי צוליב א מיידעל

נעכטען אין אוונט איז אויף רוג זגערזשער און אלעקסאנדראווסקא אויסגעבראכען א געשלעג צווישען דעם 22-יעהריגען משה ליכטענשטיין פון דרעוונאווסקא 13 און זיינעם א קאלעגע. דער גע־שלעג איז ענטשטאנען צוליב א מיידעל. ליכטענשטיין איז דורך א מעסער שטערבליך פערוואונדעט גע־ווארען. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט איהם אין א גוססדיגען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

מיניסטער סקלאדקאווסקי אין לאדז

(ב) נעכטען אין אוונט האט אין לאדז געווייל־ט דער אינערן-מיניסטער גענעראל סלאווא-סקלאד־קאווסקי.

דער מיניסטער האט פערבראכט אין א גע־שפרעך עטליכע שעה מיט'ן קאמענדאנט טארווינ־סקי און מיליץ-אינספעקטאר ניערזשעלסקי.

דעם מיניסטער האט בעגלייט אין וועג דער קאמענדאנט פון דער מלוכה-פאליציי פולקאווניק עגרים מאלישעווסקי.

מיניסטער סקלאדקאווסקי איז געקומען פון קעמפנא מיט אנ'אויטא. אין קעמפנא האט ער גע־ווייל־ט ביי קרובים.

דער מיניסטער איז שוין נעכטען אפגעפאהרען ווייטער קיין ווארשא.

דער אויספלוג פון די שוויי־צארישע פינאנסיסטן אין לאדז

דער טעקסטיל-פעראיין האט שוין פעסטגע־שטעלט די ארדנונג, ווי אויפצונעמען דעם אויס־פלוג פון די שווייצארישע פינאנסיסטען, וועלכע קומען צו פאהרען דעם 30-טען ד. ח.

די שווייצארער קומען צו פאהרען בייטאג, און וועלען בעזוכען נאר איין פאבריק — „שייב־לער און גראהמאנס". נאכדעם וועט מען ארגאני־זירען א מיטאג, אויף וועלכען עס וועלען אנוועז־ענד זיין פארשטעהער פון דער לאדזער אינדו־סטריעלער און פינאנציעלע וועלט.

נאכמיטאג וועלען די אויספלוגער פערלאזען לאדז, כדי צו בעזוכען די אנדערע פוילישע שטעט.

סקאנדאל ביים מאהנען א חוב

אויף ציגעל-גאס 27 אין דעם פרוכטען-גע־שעפט „איטאל א" איז פרייטאג בייטאג פארגעקו־מען פאלגענדע סקאנדאליעזע געשיכטע.

צום אינהאבער פון דעם געשעפט, ה' ניימאן, איז געקומען מאהנען א חוב א געוויסער גאלד־שטיין, אינהאבער פון דער פירמע „ספינקס" פעטרקאווער 31. ניימאן האט דעם בעל-חוב אויפגענומען נים גאנץ צופרידען. און אין א גע־וויסען מאמענט זיך איהם געווארפען שלאגען. ס האט אין דעם אויך צוגעהאלפען זיין שוועס־טער, וועלכע העלפט איהם אין געוועלב. ווען ס איז אויף דעם סקאנדאל אנגעקומען א פאלי־ציאנט, האבען די ניימאנס ערקלערט, אז גאלד־שטיין האט זיי געוואלט שיסען. א פערזענליכע רעוויזיע ביי גאלדשטיינען האט אבער בעוויזען אז ער האט ביי זיך קיין רעוואלווער נישט געהאט.

9 „האטעל דע-וואנצען"...

א סאניטאר-אינספעקציע אין לאדזער האטעלן

(מ) די שטאטישע סאניטאר-קאמיסיע האט דורכגעפיהרט אנ'אינספעקציע פון אלע לאדזער האטעלן און מעבלירטע צימערן.

פון דער אלגעמיינער צאהל, 15 אזעלכע אונטערנעהמונגען, האט מען אין 6 געפונען א בעפרידיגענדען צושטאנד און אין די איבעריגע 9 — אנ'אנטי-סאניטארען.

די אינספעקציעס האבען בעאויפטראגט די האטעל-אייגענטימער אין א קורצער צייט צו ברענגען אין ארדנונג זייערע אונטערנעהמונגען.

זעלבסטמארדען

אויף ביי-ציגעל-גאס 24, האט זיך פער'סמ'ט מיט עסיג-עסענץ דער 19 יעהריגער העניק אור־באנסקי (לעשנא 30). די סבה פון זעלבסטמארד — פערפיהרטע ליבע.

*

עהערנעכטען אין אוונט האט זיך אין טוי־ער אויף סמוגאווע 28 געפרובט נעמען דאס לע־בען די 16 יעהריגע אנדזשיא ראיעק, א שניידער־מיידעל, וועלכע איז געקומען פון ראווא-מאזא־וויעצקא. די סבה פון זעלבסטמארד איז ארבייטס־לאזיגקייט און נויט.

יאָהרג. — „נייער פאָלקסבלאַט" — יאָהרג.
26 אויגוסט 1929 — אויגוסט 1929

דאָס בלוט, וואָס רופט פון א״י

אין ירושלים זענען פאָרגעקומען בלוטיגע געשעהענישען, בעת וועלכע אַ צעהנדליג יודען און כמעט 2 צעהנדליג אַראַבער זענען געהרגעט געוואָרען, די צאָהל פערוואונדעטע דערגרייכט איבער 100. צו די דאָזיגע געשעהענישען האָט דערפיהרט דער סכסוך וועגען כותל-מערבי.

אַז דאָ האַנדעלט זיך וועגען אַ נאַציאָנאַליסטישע פּראָוואָקאַציע און אַ ווילען צו דעמאָנסטרירען דאָס איבערגעוויכט און מעהרהייט — אונטערליגט נישט קיין שום צווייפעל, דורך הונדערטער יאָהרען, ווען די מאַכטהאַבער האָבען רעגירט אין פאַלעסטינאַ, האָבען די אַראַבער קיינמאָל נישט געפּרובט צו ערווערבען רעכט צו דער כותל-מערבי און נישט צוגעלאָזען דאָרט קיין יודען, דורך הונדערטער יאָהרען האָבען די יודען דאָרט געדאַווענט און קיינמאָל האָט אַפילו די טערקישע רעגירונג נישט אַרויסגערוקט קיין פּרעטענציעס צו דעם כותל, אַזוי אַרום ווערט דער כותל פאַר די אַראַבער נאָר אַ פּאָליטישער ענין.

ס'איז אויך נישט קיין צופאַל, וואָס די אַראַבער האָבען אויסגעקליבען דוקא דעם מאָמענט, ווען אין ציוניזם איז פאָרגעקומען אַ וויכטיג געשעהעניש מיט'ן שאַפען פון דער יודישער אַגענץ. פון דער אויפבוי-געשיכטע פון ארץ-ישראל ווייסען מיר, אַז יעדעס מאָל ווען דער ציוניזם האָט געמאַכט גרעסערע אָנשטרענגונגען, האָבען די אַראַבער געמאַכט פּאָליטישע אָדער עקאָנאָמישע שטערונגען, אַזוי איז געווען אין יאָהר 1921, אין יאָהר 1924, אַזוי איז אויך איצט.

די דאָזיגע שטערונגען זענען נאָך פערשטאַרקט געוואָרען צוליב דער שטעלונג פון דער פאַלעסטינער רעגירונג.

די פאַלעסטינער רעגירונג ווי אויך די ענגלישע טראָגען די שולד און פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן פערגאָסענעם בלוט. אין דער פראַגע פון דער כותל מערבי האָט די ענגלישע אַדמיניסטראַציע געהאַנדעלט אַזוי, ווי ס'האָט אַפילו נישט געהאַנדעלט די בעריהמטע טערקישע אַדמיניסטראַציע. טענדענציעז איז די פראַגע ענטשידען געוואָרען לטובת די אַראַבער, שטיצענדיג זיך כלומרשט אויף דער מיינונג פון יוריסטען האָט מען דערלאָזט צו פערניכטען טיילען פון כותל, מ'האָט אָנגעווענדעט אַן'אויסערגעוועהנליכע מילדקייט בנוגע די אַראַבישע נאַציאָנאַליסטישע פּראָוואָקאַציעס און אַלס פועל-יוצא דערפון האָט מען דערפיהרט צו צוזאַמענשטויסען, וועלכע האָבען זיך אַזוי בלוטיג פערענדיגט.

די פאַלעסטינער רעגירונג האָט געהאַט גענוג כוח, כדי אויסצומיידען און נישט דערלאָזען צו דער שרעקליכער בלוט-פערגיסונג. די אַדמיניסטראַציע האָט גאַנץ גוט געוואוסט, אַז די יודען האָבען נישט געהאַט קיין שום אינטערעס אַרויסצורופען די צוזאַמענשטויסען, זי האָט דעריבער געדאַרפט זיין אויפמערקזאַם און נישט דערלאָזען צו די פּראָוואָקאַציעס, געגען וועלכע די יודען זענען געווען געצוואונגען זיך אַקעגענצושטעלען. די אַדמיניסטראַציע האָט אָנגעווענדעט אַ גאַנץ אַנדערע טאַקטיק, אַ טאַקטיק פון אונטערהעצען איין רעליגיע אַקעגען דער אַנדערע, איין טייל פון דער געזעלשאַפט געגען דער אַנדערער. דאָס איז נישט דאָס ערשטע מאָל, ווען די פאַלעסטינער אַדמיניסטראַציע פּרובט מיט אַזאַ מין טאַקטיק צו שלאָגען פּאָליטישען קאַפּיטאַל.

אָבער פאַלעסטינאַ איז דערווייל נישט קיין ענגלישע קאָלאָניע און די יודען זענען נישט עפּיס אַ שבט. די „קאָלאָניאַלע" מעטאָדען פון רעגירען טאָרען נישט אָנגעווענדעט ווערען בנוגע יודען און נאָכמעהר בנוגע פאַלעסטינאַ. די שטאָלצע שטעלונג פון די ארץ-ישראל'דיגע יודען איז אַ קלאָהרער בעוויז דערויף.

און מיט דער יודישער בעפעלקערונג אין פאַלעסטינאַ פעראייניגען זיך אין דעם מאָל די יודען פון דער גאַנצער וועלט, וועלכע וועלען אויפהויבען דעם ענערגישסטען פּראָטעסט געגען די בלוטיגע געשעהענישען אין ירושלים. ס'מוז ווידער אויפגעהויבען ווערען די שטים פון גאַנצען יודענטום, אַז יודיש בלוט איז נישט הפקר.

מיט אַ יאָהר צוריק ווען די אַראַבער זענען דאָס ערשטע מאָל אָנגעפאַלען אויף יודען ביי דער כותל-מערבי איז די גאַנצע יודישע וועלט ביז צום טיפסטען געוויין גערירט געוואָרען צוליב דער שרעקליכער צולה און האָט פּראָטעסטירט געגען דעם אַטענטאַט אויף די רעכט פון די יודען, איצט ווערט דער דאָזיגער פּראָטעסט זיין נאָך אַ שטאַרקערער, ווייל ס'האַנדעלט זיך שוין נישט וועגען טעאָרעטישע וויכוחים און פּאַפּירענע מעמאָריאַלען, נאָר וועגען צעהנדליגע מענשליכע לעבענס, וועגען פערגאָסענעם בלוט פון יונגע יודישע חלוצים אין ארץ-ישראל.

פ. ב.

די פראַגע וועגען ארץ-ישראל

פאַר דער 15-טער סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע

הגם די זיצונגען פון דער 15-טער סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע האָבען זיך פערענדיגט ערשט מיט אַ חודש צוריק בערך, איז דער פּראָטאָקאָל שוין פערעפענטליכט און איבערגעשיקט געוואָרען צו אַלע מיטגלידער פון ראַט פון פעלקער-בונד. דער פּראָטאָקאָל ענטהאַלט אויספיהרליכע ידיעות וועגען די ויכוחים, וועלכע זענען פאָרגעקומען אין דער קאָמיסיע, בנוגע דעם בעריכט פון דער בריטישער רעגירונג וועגען דער פערוואַלטונג פון א״י פאַר'ן יאָהר 1928, ווי אויך די פערשידענע פּעטיציעס, וועלכע זענען בעהאַנדעלט געוואָרען און בעזונדערס בנוגע דער לאַגע אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן כותל-מערבי.

אין פּראָטאָקאָל ווערט געבראַכט דער בעריכט, וואָס עס האָט אָפּגעגעבען דער מאַנדאַט-קאָמיסיע דער נציב-העליון פון ארץ-ישראל סער טשענסעלאָר און דער בעאַמטער פון קאָלאָניעס-מיניסטעריום ה' קלוזאַן וועגען די בעציהונגען צווישען יודען און אַראַבער, בנוגע די אַראַבישע פאָדערונגען צו שאַפען אין לאַנד דעמאָקראַטישע אינסטיטוציעס, וועגען דער עקאָנאָמישער לאַגע אין א״י, וועגען העברעאישען אוניווערזיטעט א״ו. דעם גאַנצען אינהאַלט פון דאָזיגען בעריכט האָבען מיר שוין ביי זייער צייט מיטגעטיילט.

ווייטער געפינען זיך אין'ם פּראָטאָקאָל אויסצוגען פון די פראַגען, וואָס פערשידענע מיטגלידער פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע האָבען געשטעלט די פאָרשטעהער פון דער מאַנדאַטען-מאַכט און די תשובות, וואָס זיי האָבען דערויף געגעבען. אַזוי האָט אויף אַ פראַגע פון פּאַלאַציאָס וועגען דער פערברייטערונג פון דער יודישער אַגענץ האָט סער טשענסעלאָר געגעבען אויספיהרליכע ידיעות וועגען דעם צוועק פון דער דאָזיגער פערברייטערונג און וועגען איהר פאָרם. אויף אַ ווייטערדיגער פראַגע פון סער ליוגאַרד אין וואָס בעשטעהט אייגענטליך דער אונטערשיד צווישען די ציוניסטען און נישט-ציוניסטען, נאָכדעם ווי אויך די לעצטע ווילען איצט מיטאַרבייטען לטובת דער יודישער נאַציאָנאַלער היים, האָט טשענסעלאָר געענטפערט, אַז אַ טייל פון די נישט-ציוניסטען זענען נישט צופרידען מיט אַדמיניסטראַטיווע פעהיגקייטען פון די ציוניסטען און מיט זייערע עקאָנאָמישע מעטאָדען.

דער בעלגישער מיטגליד אָרטס האָט געשטעלט די פראַגע, צי עס איז צו מערקען ביי די יודען, וועלכע קומען דאָך פון פערשידענע לענדער און ביחוד פון מזרח-אייראָפּע, וואו זיי האָבען נישט געהאַט קיין פּאָליטישע און אָפט נישט קיין בירגערליכע רעכט, אַ געמיינזאַמער פּאָליטישער זין,

קאָרעספּאָנדענץ פון גענף צום „נ. פאָלקסבלאַט"

וועלכער לאָזט האָפען, אַז זיי וועלען זיך קענען אַליין פערוואַלטען, ער וויל וויסען צי עס צייגען זיך ביי דער דאָזיגער נאַציע, וועלכע ווערט ווידער אויפגעלעבט סימנים פון צוזאַמענשלוס. אויף דעם האָט סער טשענסעלאָר געענטפערט, אַז עס בעשטעהט אַן'אַנטאַגאָניזם צווישען די עקסטרעם-אָרטאָדאָקסיע „אגודת ישראל" און צווישען די יודען פון מזרח-אייראָפּע, וועלכע זענען ווייניגער רעליגיעז. אָפּגעזעהען פון דעם ענטוויקעלט זיך אַ פּאָליטישע אייניגקייט בעזונדערס אין די קאָלאָניעס. אין אַלגעמיין איז דער אינטערעס פון יודען צו פּאָליטיק אַן'איבערגעטריבענער. אויף אַ בעמערקונג פון אָרטס, אַז ער האָט ספּעציעל געזעהן אין זיינע פּאָליטישע אחריות-געפיהל אַכטונג פון מינדערהייטס-רעכט און ווירקליכקייטס-זין האָט טשענסעלאָר געענטפערט, אַז יודען האָבען נישט געהאַט קיין געלעגענהייט צו צייגען זייער שטאַרקייט אָדער שוואַכקייט אין דער בעהאַנדלונג פון מינדערהייטען, ווייל די גאַנצע אחריות פון דער פערוואַלטונג מיט'ן לאַנד ליגט אויף די פּלייצעס פון הויך-קאָמיסאַר.

אויף דער פראַגע, צי די מיטגלידער פון תל-אביבער שטאָט-ראַט צייגען אַ געוויסע פּאָליטישע אחריות, ענטפערט טשענסעלאָר פּאָזיטיוו, פריהער האָט זיך דער שטאָט-ראַט געפונען אין פינאַנציעלע שוועריגקייטען, אַזוי אַז עס איז נויטיג געווען צו פערשטאַרקען דעם קאָנטראָל פון זיין טעטיגקייט. די צאָהל פון די מיטגלידער איז איצט פערקלענערט געוואָרען אויף 15—12. ביי די לעצטע וואַהלען זענען דורכגעגאַנגען טעטיגערע מיטגלידער און די פינאַנצען פון דער שטאָט זענען איצט איינגעאָרדענט אויף אַ בעסערער פאַזע. תל-אביב האָט נישט דאָס רעכט פון מוניציפּאַליטעט. עס זענען איהר אָבער אָנערקענט געוואָרען ברייטע רעכט, וועלכע האָבען איהר אויך ערמעגליכט איינצופיהרען אַ פאָרטגעשריטענעם פּראָפּאָרציאָנעלען וואַהל-סיסטעם.

וואַן-ריז האָט געפרעגט, צי די נייע פעראָרדנונגען וועגען די שטחים פון בית-שאַן וועלכע זענען אָפּגעגעבען געוואָרען די אַראַבער, זענען געמאַכט געוואָרען אין גייסט פון אַרטיקעל 6 פון מאַנדאַט. טשענסעלאָר האָט געענטפערט, אַז די דאָזיגע פעראָרדנונגען זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען נאָך פאַר זיין אָנקומען קיין א״י. ער גלויבט, אַז זיי זענען אין הסכם מיט'ן אַרטיקעל 6. עס איז צו קאָנסטאַטירען אַ פאָרטשריט אין פערקויף צו יודען אין געוויסע אַראַבישע שטחים.

וואַן-ריז האָט אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז אין געזעץ וועגען די ארץ-ישראל בירגערשאַפט איז נישט פעראַן קיין שום בעשטימונג, וועלכע זאָל פערלייכטערן די יודען דאָס בעקומען א״י-בירגערשאַפט. נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דער אַרטיקעל 7 פון מאַנדאַט פערלאַנגט עס בפירוש, סער טשענסעלאָר האָט בעטאָנט, אַז לויט'ן מאַנדאַט טאָר קיין שום אונטערשיד נישט געמאַכט ווערען צווישען די איינוואוינער פון ארץ-ישראל. פאַקטיש בעגינסטיגט אויך דער איצטיגער געזעץ די יודען, ווייל ערלויבענישען צו אימיגרירען אין לאַנד ווערען געגעבען כמעט אויסשליסליך יודען.

דעם הויך-קאָמיסאַר ווערען דאַן געשטעלט אַ רייהע פראַגען בנוגע דער קאָנצעסיע פון ים-המלח און וועגען דער בויאונג פון פּאָרט אין חיפה.

אַ רייהע פראַגען ווערען אויך געשטעלט בנוגע דער לאַגע אין עבר-הירדן. די פעסטשטעלונג פון זיינע גרעניצען, זיין אָרגאַנישען סטאַטוט, פינאַנציעלע לאַגע א״ו. ביי דער בעהאַנדלונג פון דעם געזעץ וועגען די טראַנסיאָרדאַניע בירגערשאַפט, בעטאָנט סער טשענסעלאָר, אַז די איינוואַנדערונג פון יודען אין עבר-הירדן איז זעהר אַ שוואַכע. די יודען ווערען דאָרט געהאַסט. דערמיט ערקלערט זיך, וואָס אין דער גרעניץ-מיליטער פון עבר-הירדן געפינען זיך נאָר 2 יודען. אויף דער פראַגע פון וואַן-ריז צי די רעגירונג פון עבר-הירדן האָט דאָס רעכט נישט צו ערלויבען יודען פון ארץ-ישראל קומען אין לאַנד, ענטפערט טשענסעלאָר, אַז זי קען עס טון, וואַן-ריז ערקלערט דאַן, אַז דאָס קען נישט ערלויבט ווערען בנוגע יודען, וועלכע זענען בירגער פון די מדינות, וואָס זענען מיטגלידער פון פעלקער-בונד, און פּראָפ. ראַפּאַרד בעמערקט, אַז געווים קען אַ רעגירונג אינדיווידועל אימיגראַנטען נישט צולאָזען אין לאַנד אָדער איהם אויסווייזען, עס איז אָבער אַ בולט'ע פערלעצונג פון מאַנדאַט צו ערקלערען, אַז אַלע יודען, פון וועלכער בירגערשאַפט זיי זאָלען נישט זיין איז פערבאָטען קומען אין לאַנד. סער טשענסעלאָר מאַכט אויפמערקזאַם, אַז אַזאַ מין געזעצליכער פערבאָט עקזיסטירט נישט, ער האָט נאָר געזאָגט, אַז ביי דער רעגירונג הערשט אַ פיינדליכע בעציהונג צו דער יודישער איינוואַנדערונג. בכלל איז מען אין עבר-הירדן פיינדליך געשטימט צו ענגלענדער. (יט״א).

אמעריקאַנער יודן, אמעריקאַנער לעבנס-שטייגער, אמעריקאַנער פּאָליטיק

(געשפּרעך מיטן פּרעסע-שעף ביים לעטלענדישן אויסערן-מיניסטעריום ד״ר א. בילמאַן)

— אַנ'אַלטער אמת: ניו-יאָרק איז געגרינדעט געוואָרען דורך האָלענדער, אויסגעבויט ווערט זי דורך איטאַליענער, רעגירט ווערט זי דורך אירלענדער און געהערען געהערט זי צו יודען...

דאָס איז די הקדמה צו דעם אינטערוויו, וואָס ד״ר אַלפרעד בילמאַן, דער פּרעסע-שעף פון לעטלענדישען אויסערן-מיניסטעריום האָט געגעבען די טעג נאָכדעם ווי ער האָט זיך אומגעקעהרט פון זיין צוויי-חדשים'דיגער נסיעה איבער אַמעריקאַ.

קודם-כל ווילט זיך מיר וויסען, וואָס ד״ר בילמאַן האָט צו דערצעהלען וועגען די אַמעריקאַנער יודען.

— וועגען ניו-יאָרקער יודען וועל איך אייך איינענטליך גאָרנישט זאָגען. איך וויל זיך נישט ווידערהאָלען. אייערע לעזער איז שוין גוט בעקאַנט דער ענין. איך וועל אייך נאָר אַביסעל איבערגעבען מיינע איינדרוקען וועגען אַמעריקאַנער יודענטום בכלל. אין אַמעריקאַ איז נישטאָ קיין יודען-פראַגע, נישטאָ קיין אָפּגעזונדערטע יודען — דאָרטען זענען פעראַן נאָר אַמעריקאַנער בירגער. וועלכע זונדערן זיך לחלוטין נישט אָפּ איינער פון אַנדערען, וועלכע זענען פעראייניגט אונטער איין אַמעריקאַנער פלאַג; דאָס איינציגע, אין וואָס זיי אונטערשיידען זיך איינער פון אַנדערען, איז אפשר נאָר די פראַגע פון גלויבען.

און ווי אַ בעשטעטיגונג פאַר זיינע ווערטער דערצעהלט ד״ר בילמאַן דעם פאָלגענדיגען פאַקט:

— בעת אין יעלעסטאָנער פּאַרק איז אומגעקומען איינער פון אונזערע קאָלעגען, דער בעלגיער לאַנדוא, האָבען מיר געמאַכט נאָך איהם אַ הזכרה אין אַ טעמפּעל. און ווי דערשטוינט זענען מיר געוואָרען, בעת מיר האָבען אויף דעם טויער פון דעם טעמפּעל דערזעהען פאָלגענדיגען אויפשריפט: „אום 10 קומט דאָ פאָר אַ פּראָטעסטאַנטישע גאָטעס-דינסט, אום 12 אַ קאַטוילישע, אום 2 — אַ יודישע". און דער אַלטאַר, וואָס איז אין דעם טעמפּעל געווען אַ בשותפות'דיגער פאַר אַלע דריי רעליגיעס, איז דעקאָרירט געוואָרען מיט'ן אַמעריקאַנער נאַציאָנאַלען פלאַג, ווי מיט אַ סימבאָל פון אחדות, פון אייניקונג און שוץ.

דעם פאַל האַלט ד״ר בילמאַן פאַר זייער כאַראַקטעריסטיש פאַר'ן גאַנצען אַמעריקאַנער לעבען.

— יודען — דערצעהלט ווייטער דער פּרעסע-שעף — זענען אין אַמעריקאַ פעראַן אין יעדער שטאָט, אין יעדען דאָרף. אינערליך אַסימילירען זיך נישט אַמעריקאַנער יודען — זיי שטעלען זיך ענטקעגען דער אַמעריקאַנער ראַסען-אַסימילאַציע. זיי בלייבען יודען, יודען מיט זייער שפּראַך, קולטור גלויבען; אָבער דאָך בלייבען זיי אַמעריקאַנער, אַמעריקאַנער 100-פּראָצענטיגע, וואָס שפּילען אַ גרויסע, אַ בעדייטענדיגע ראָל אין דעם ווירטשאַפטליכען און געזעלשאַפטליכען לעבען פון לאַנד. אין פערשידענע קרייזען האָט מען מיר דערצעהלט וועגען דער חשיבות פון יודען אין אַמעריקאַ און מיר איז כמעט אויף יעדען טריט אויסגעקומען זיך צו איבערצייגען אין דער אַכטונג, וואָס די אַמעריקאַנער ווייזען זיי אַרויס. אינטערעסאַנט און כאַראַקטעריסטיש איז, וואָס אין דער שטאָט פון די מאָרמאָנען, אין סאַלטלייק, איז צוויי מאָל כסדר אויסגעקליבען געוואָרען אַ יוד פאַר אַ בירגערמייסטער. אין אַלע שטעט, ווי איך בין געקומען, האָב איך געפונען שיינע יודישע שולען. בעזונדערס אינטערעסאַנט זענען די שולען אין די שטעט מיט גרעסערע יודישע בעפעלקערונגען, ווי דענווער, ניו-אָרלינס, וואַשינגטאָן, ריטשמאָנד, אַ סך יודישע געשעפטען זענען אין די שטעט אויך פאַרמאַכט שבת.

— מיר איז אויסגעקומען צו זעהן מעהרערע פאַקטען, וואָס בעווייזען, ווי דאָס רוב יודישע אימיגראַנטען פון מזרח-אייראָפּע פּאַסט זיך צו צו דער אַמעריקאַנער לעבענס-שטייגער. זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר דעם איז די פאַמיליע פון דעם יודישען לעהרער ספּאַל אין ניו-אָרלינס, מיט וועלכער איך האָב זיך גוט בעקענט און בעפריינדעט. די פאַמיליע איז מיט עטליכע יאָהר צוריק ערשט געקומען פון אוקראַינע קיין אַמעריקאַ, אָבער אין פערלויף פון דער קורצער צייט האָבען שוין די קינדער פון ספּאַל בעוויזען צו ענדיגען אַמעריקאַנער אוניווערזיטעטען. און דער זון איז שוין איצט אַפילו פּראָפעסאָר פון דער ענגלישער שפּראַך. זיי זענען געוואָרען עכטע אַמעריקאַנער, אָבער נישט געקוקט אויף דעם, זענען זיי נאַציאָנאַלע יודען, און דער פאָטער איז אַ מיטאַרבייטער פון אַ וואַרשאַווער יודישער צייטונג. איך האָב פערבראַכט מיט ספּאַלען אַ סך אָנגענעהמע שעהן. בכלל האָב איך אין אַמעריקאַ בעגעגענט מעהרערע יודען מיט וועלכע איך האָב זיך גוט בעפריינדעט און וועגען וועלכע איך האָב די בעסטע זכרונות.

צוליב איינעם אַנ'אינטערוויו, וואָס איך האָב געגעבען, האָבען זיך די צייטונגען אַ לאַנגע צייט געאַמפּערט, איך האָב אין דעם געשפּרעך פערגליכען אַמעריקאַ מיט אַ רעגענבויגען, און אַז אַזוי ווי אין אַ רעגענבויגען, דאַרף אין איהר אויך נישט געמישט ווערען קיין פאַרב און נישט צוגעגעבען ווערען קיין קאָליר. נו, האָט זיך דאָס אַביסעל אָפּגעטאָן צוליב דעם! אַ טייל צייטונגען זענען געווען צופרידען, אַז זיי האָבען אין צוזאַמענהאַנג דערמיט געטענה'ט, אַז דער אַמעריקאַנער לעבען איז אַ מוסטערהאַפטער, — אַ טייל ווידער האָבען געשריבען אין דעם צוזאַמענהאַנג, אַז דער פערגלייך מיט'ן רעגענבויגען איז נישט צוגעפּאַסט, און אַז געוויסע זייטען פון אַמעריקאַנער לעבען מוזען געענדערט ווערען. דאָס זעלביגע איז אויך געווען מיין בעהויפּטונג, אַז אַמעריקאַ איז פון דער נאַטור אַליין בעשטימט צו זיין אַ „טרוקענע" לאַנד, ווייל

(ווייטער זעה 8-טע זייט).

די שענסטע קראַנקהייט

אויף וועלכע מענשען ליידען

בלומען־מאַניע הייסט די קראַנקהייט, פון וועלכער מיר ווילען דאָ רעדען. דאָס איז אפשר די שענסטע קראַנקהייט, וואָס איז באַקאַנט, אָבער יעדענפאַלס נישט די לייכטסטע. אין יאָהר 1820 האָט מען אין אַ פּרעכטיגען זומערדיגען פריהמאָרגען געפונען אין אַ רויזענגאָרטען אין אַ דערפעל נישט ווייט פון פּאַריז אַ טויטען סאָלדאַט. אין זיין ברוסט האָט נאָך געשטעקט דער מעסער, מיט וועלכען ער איז דערמאָרדעט געוואָרען, און נאָהענט ביים הרוג איז געשטאַנען אויף די קניע א יונגע דאָרפישע מיידעל.

די געשעהעניש האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען שטורם אין דאָרף, נאָך מעהר צוליב דעם, ווייל די מיידעל, וועלכע מען האָט געפונען ביים טויטען, איז באַקאַנט געווען מיט איהר ליבליכקייט און גוטסקייט. בעת'ן פּערהער האָט זי דערצעהלט, אַז פאַריגען מאָנטאג האָט זי זיך בעטייליגט אין אַ טאַנצבאַל, און אַרום האַלבער נאַכט איז זי געקומען אַהיים. זי איז נאָך אַ ווייל געזעסען אין רויזען־גאָרטען, כדי איינצו־עטעמען די רויזען־ריחות, און נאָכ'דעם איז זי אַוועק אַהיים און זיך געלייגט שלאָפען. פון דער רגע אָן, וואָס זי האָט זיך געלייגט שלאָפען, געדענקט זי מעהר גאָרנישט זי ווייס אַליין נישט, ווי זי איז מיטאַמאָל ווייטער אַרויס אין גאָרטען, און וואָס פאַר אַ שייכות זי האָט מצו דעם דערהרגעטען סאָלדאַט. מען האָט, פערשטייט זיך, קנאַפּ וואָס געגלויבט אין דער דער־צעהלונג פון דער מיידעל. און זי וואָלט געוויס טרוקען נישט אָפּגעשניטען, ווע (אין דעם זעלבינען טאָג וואָלט מען נישט אויסגעפונען דער ריכטיגען מערדער: דאָס איז געווען אַ צווייטער סאָלדאַט, וועלכער האָט אין אַ שיכורן צושטאַנד דערמאָרדעט זיין חבר. אָבער פונדעסטוועגען איז נאָך איבער דער געשיכטע געהאָנגען אַ טונקעלער שלייער, און אויף שאַריע (אַזוי האָט געהייסען די מיידעל) איז דאָך געבליבען אַ שטיקעל חשד, אויב נישט דירעקט אין מאָרד, איז אין אַ וועלכער נישט איז שייכות צו דער געשיכטע.

מען האָט איהר אַפּגעלאָזען, אָבער מען האָט אָנגעהויבען איהר נאָכצושפּירען, און אין אַ יאָהר אַרום האָט מען איהר געשטעלט צום געריכט. דער וועכטער פון דעם גאָרטען, וואו דער מאָרד איז פאָרגעקומען, האָט איהר זעהר אָפט געזעהען, ווי זיך זיך גנב'עט אין גאָרטען. ער האָט מעהרערע מאָל געוואָרנט, אָבער עס האָט נישט געהאָלפען. אין געריכט האָט זי דערקלערט, אַז זי האָט פּשוט קיין כח נישט בייצושטעהן דעם וואונדערליכען ריח, וואָס טראָגט זיך אין יוני און יולי, בעת די רויזען בליהען, און אַז עפּעס אַ קראַפט, וואָס איז שטאַרקער פון איהר, האָט איהר געצויגען יעדע נאַכט צו רויזען־גאָרטען און אָנצורייסען רויזען. זי האָט די אָנגעריסענע רויזען נישט פערקויפט נאָר זי האָט מיט זיי אויסגעפוצט איהר צימער. דער פאַל האָט געלייגט דעם גרונט צו דער געשיכטע פון דער רויזען מאַניע, וואָס אייזשען סיו בעשרייבט אין זיין ראָמאַן „די סורוה פון פּאַריז". דאָס איז איינער פון די בולטסטע און בעקאַנטסטע פאַלען פון דער בלומען־קראַנקהייט. דערביי דאַרף מען דערמאָנען, אַז אַ קראַנק דעם פאַל מיט דער רויזען־מאַניע איז ע־גרינדעט געוואָרען די אינדוסטריע פון די קינסטליכע בלומען, ווייל נאָכדעם, ווי זי האָט בעקומען תפיסה און מען האָט איהר אַמעקגעזעצט אין דער סען לאַזאַר פּרויען־טורמע אין פּאַריז, האָט זי, צוליב איהר גרויסע ליבע צו רויזען, און זיי נישט קאָנענדיג בעקומען לעבעדיגע, אָנגעהויבען צו מאַכען קינסט־ליכע רויזען.

איינע פון די הויפּט־סיבות פון דער בלומען־קראַנקהייט איז די לעכצעניש נאָך שיינקייט. דער פערשיפורענדיגער ריח פון אַן אָרכידיע, אָדער פון אַ טיי־רויז אין אַ כעפּטעמבער־אָוונד, אָדער פון אַן אַלפּע־פייעלכעל אין אַ פייכטען וואַלד בעפרידיגט נישט, נאָר ער וועקט ביי אַ סך מענשען אויף אַן אומבעשטימטען בענקען און רייסען זיך. אַנדערען בעפאַלט אַן אומעטיגקייט ביים שמעקען אַ בלום, אַנדערע ווידער מוזען צורייסען די רויז נאָכדעם, ווי זיי עטעמען איין איהר ריח, און עס זענען פערהאַן אַ סך מענשען, וואָס עסען אַפילו רויזען, לעווקאָיען און אַנדערע קווייטען. אַזעלכע פאַקטען זענען שוין אויך סמנים פון דער בלומען־קראַנקהייט, אָבער נאָך אומשעדליכע סימנים.

פון דער בלומען־קראַנקהייט ליידען דאָס רוב יונגע, אָדער אַלטע מענשען. מיט עטליכע יאָהר צוריק האָט אַן אייזאוגצאַנציגיאָהריגע שוישפּילערין אין מילאַן זי דערנומען דעם לעבען דורכדעם, וואָס זי האָט איהר שלאָפצימער פול אָנגעפּאַקט מיט רויזען, און פון דעם ריח פון די בלומען איז זי דער־שטיקט געוואָרען.

מען האָט נישט געקאָנט אויסגעפונען קיין שום סיבה, פאַרוואָס זי איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, און מען איז געקומען צו דעם אויספיהר, אַז די סיבה דערפון איז געווען בלומען־קראַנקהייט. די בעל־באָסטע, וואו זי האָט געוואוינט האָט דערצעהלט, אַז גראַד אין די שענסטע חדשים, ווען די לופט איז פול געווען מיט ריח פון אויפבליהענדיגע קווייטען איז זי געווען שטאַרק מלאַנכאָליש.

אין אָרהוס אין דענעמאַרק האָט אַ יונגערמאַן מעהרערע מאָל ביינאַכט זיך אַרויסגעוואָרפען פון פענסטער. ער האָט אַליין נישט געוואוסט, צו וואָס ער טוט דאָס, אָבער ענדליך האָט מען אויסגע־פונען, אַז ער האָט נישט געקאָנט בייטשטיין דעם ריח פון די בליהענדיגע בוימער פאַר'ן פענסטער.

עס טרעפט אָפט, אַז בלומען־מאַניע ווערט אַ סיבה פון שווערע פערברעכענס. אַזוי, למשל, איז אין מאַרסייל לעצטענס דורך דער קראַנקהייט אַרויס־גערופען געוואָרען אַ שווערע דראַמע, בעת אַן אַהר־בייטער האָט דערשטאָכען זיין געליבטע. ער האָט דערקלערט, אַז ער פלעגט פי משוגע ווערען פון דעם ריח פון די רויטע רויזען, וואָס זיין געליבטע פלעגט טראָגען אין איהרע האָר, און זי האָט דער־צעהלט, אַז ער פלעגט איהר בעטען זיך בעזאָרגען יע־רען טאָג מיט פרישע רויזען אין איהרע האָר, און זי פלעגט דאָס געבענען אין אַ בלומען־געשעפט.

די בלומען־קראַנקהייט בעפאַלט מענשען פון כע־ערליי בעשעפטיגונג. און סאָציאַלען שטאַנד. אין לייפּציג איז זעהר פּאָפּולער געווען אַן אַלטער פּראָ־פעסאָר, וועלכער פלעגט געהן איבער די גאַסען מיט אַ לויזגעשפּילעטער מעסט און שרעקליך אָפּגעלאָזען, אָבער ער האָט שטענדיג געטראָגען מיט זיך גרויסע בוקעטען בלומען, און עס זענען בעקאַנט מעהרערע פאַלען, בעת וואַגלערס, וואָס טרייבען זיך אַרום פון איין שטאָט אין דער אַנדערער און האָבען קוים דעם טאָג דורכצוקומען, האָבען ליב אַרומצוהענגען מיט בלומען זייערע שמאַטעס.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.
אייגענע פּראַצאַוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעד׳ישע אַפּאַראַטען, ווי: וועלעדקעס אויף פּלאַטפוסען. קאָנסט־ליכע פיס. נאַרטעפען א. ז. וו. עמפּפּאַנגט פון 5—7 אָוו.
צוריקגעקעהרט.

„לאמיר זיין געזונד!"

אָפּטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט" פאר פראגען פון געזונדהייטס־וועזען, היגיענע און מעדיצין

אונטער דער רעדאַקציע פון דר. ע. אוריסאָן און דר. לעאָן פוסס.

„לאמיר זיין געזונד"!
אָפּטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט"
פאַר געזונדהייטס־פראַגען, היגיענע און מעדיצין

ענטפערען ווערען געגעבען נאָר אויף שריפטליכע אַנפראַגען.

מאָנטאג, דעם 26־טען אויגוסט 1929.

92. A. U.

איהר דאַרפט זיך נישט איבערנעמען מיט אייער קרענק, זי איז נישט געפעהרליך און מיט דער צייט וועט זי בעשטימט פאַריבערגעהן. איהר דאַרפט פיהרען אַ רוהיג, נישט קיין נערוועז לע־בען, זיך צופיל נישט אָנשטרענגען גייסטיג, פער־נעמען זיך מיט ספּאָרט, גימנאַסטיק, מאַכען קאַל־טע איינרייבונגען פון קערפּער און איינעמען מיט־לען צום שטאַרקען אייער נערווענסיסטעם, צום ביישפּיל „פיטין".

93. אַ לעזער פון באַוואַמייטקא גאַס.

איהר מוזט זיך ווענדען צו אַ ספּעציאַליסט פון ה. יט־קראַנקהייטען.

94. אליעזר פון פעפער־גאַס.

1) צוויי מאָל אין וואָך. 2) דאָס מיטעל, וואָס איהר בענוצט, איז פערהעלטניסמעסיג ווע־ניגער שעדליך פון אַלע אַנדערע מיטלען.

95 ג׳ 2 .B. Z

שמערצען פון דער רעכטער זייט אונטער די ריפּען קאָנען פאָרקומען פון אַ סך סבות. איהר מוזט זיך ווענדען צו אַ אינערליכען דאָקטאָר ער זאָל פעסטשטעלען די סבה און געבען אייך אַ געהעריגע קוראַציע. דאָס זעלבע אויף דער צווי־טע פראַגע.

96. אַ שטענדיגער לעזער. ס'איז עטוואָס שעדליך פאַר ביידע צדדים, אַלענפאַלס איז דאָס מיטעל פערהעלטניסמעסיג ווייניגער שעדליך, ווי אַלע אַנדערע.

97. אַ שטענדיגער לעזער איטשע

איהר שרייבט, אַז איהר זייט קראַנק מוזט איהר געהן צו אַ דאָקטאָר.

98. טרייער לעזער פון אַלעקסאַנדראָוו.

איר דאַרפט זיך אַבסאָלוט נישט שרעקען, דאָס איז ביי אייך אַזאַ מין איבערגאַנגס־פעריאָד, וואָס וועט מיידען, אויב ס'איז וואָר געווי, וואָס איהר שרייבט וועגען אייער זעלבסטבעפרידיגונג האָט עס אייך בשום אופן נישט געקענט שאַדען.

99. Łowon–Lux.

בעגען די שרעקליכע חלומות איז דירעקט נישטאָ קיין שום מיטעל. לאָזט זיך אַלענפאַלס אונטערזוכען, צי איהר זייט נישט האַרץ־אָדער נערוועגליידענד, ווייל אַמאָל קומען פאַר ביי די קראַנקהייטען שרעקליכע חלומות.

100. שטענדיגער לעזער פון דער ציגעל־גאַס אברהם ג.

לעבען מיט דער פרוי אַבסאָלוט נאָרמאַל און נישט האָבען קיין קינדער, ווען ביידע צדדים זענען געזונד, איז אונמעגליך. פון די מיטלען, וועגען וועלכע איהר שרייבט, זענען פערהעלטניס־מעסיג די פּרעזערוואַטיוו אַמווייניגסטען שעדליך.

101. י. ש. פון זגערזשער גאַס.

אַז איהר האָט בעקומען „כראָסקעס" אויפ'ן פּנים, דאַרפט איהר זיך ווענדען נישט אין אַ אַפּ־טייק, נאָר צו אַ דאָקטאָר, וועט ער אייך זאָגען, וואָס דאָס זענען פאַר אַ „כראָסקעס" און ווי היילט מען זיך אויס. אַן'אַפּטייק איז געמאַכט צום אַרויסצוגעבען מעדיצינען לויט אַ פאָרשריפט פון אַ דאָקטאָר, אָבער נישט דערצו, אַז זי זאָל געבען מעדיצינישע עצות.

102. „שאָם"–„ש".

ווי עס דרינגט אַרויס פון אייער בריף, זייט איהר פיזיש און נערוועז ערשעפּט און דאָס איז די הויפּט־אורזאַך פון אייער קראַנקהייט. עס איז אונז אַביסעל נישט קלאָר, די דיאַגנאָזע פון דער רענטגען–אונטערזוכונג. אויב איהר ליידט נישט אויף אַנ'אָרגאַנישער קרענק פון רוקענמאַרך, וואָלט געווען אַמבעסטען איהר זאָלט אויף אַ געוויסע צייט אַרויספאָהרען אויפ'ן דאָרף. פּרובירט נעמען „Homospermik" A. B. B. מיט אייערע אוי־נען קענט איהר בעקומען קאַטעגאָריע „C".

103. געטרייער לעזער פון נאַרוטאָוויטש־גאַס

דאָס אַרויספאַלען פון די האָר אין עלטער פון 20 יאָהר קאָן פאָרקומען צוליב אַ סך סיבות איהר מוזט זיך ווענדען צו אַ הויט־דאָקטאָר.

די בעסטע מיטלען געגען וואַנצען און שוואַר־צע ווערים זענען די פליסיגקייטען „פליט" אָבער „פלי־טאָקס" אָדער אַנדערע עהנליכע. דער אופן פון געברויך איז צוגעלעגט צו יעדען שאַכטעל.

104. שלום פון אַלעקסאַנדער.

זעלבסטבעפרידיגונג איז געוויס שעדליך. ליי־ענט די נעכטיגע אַנטוואָרטען.

גאָלדענע גליקען

(ראָמאַן)

(110

— אַך, יאָ, די צוואה! — האָט זיך גאָרדאָן געכאַפּט — אַזוי ווי אנדערע אַוואַנטוריסטען, איז אויך פראַדע געווען אַ פאַטאַליסט. הגם ער האָט אָנגענומען אַלע מיטלען זיך צו ראַטעווען, האָט ער אין דער טיפעניש פון זיין נשמה געפיהלט, אַז עס שלאָגט אויס די שעה פון אָפּ'חשבונ'ען זיך פאַר דער פערגאַנגענהייט. אַזוי הויבט ער אויך אָן זיין צוואה: „אין פאַל ווען מיינע זיכערהייטס־מיטלען וועלען זיך אַרויסווייזען פאַר בחנם'דיגע". די צוואה איז א זעהר קורצער און קלאָהרער דאָ־קומענט. ער גיט אייך איבער זיין גאַנץ פערמעגען „אויב — שרייבט ער — דער מיסטער בערמאַן וועט מיך איבערלעבען". און אַזוי־ווי איהר האָט איהם טאַקי, איבערגעלעבט, געהער דאָס גאַנצע פערמעגען זיינס צו אייך.

— און מאָריס בעקומט גאָרנישט?

— קיין שילינג נישט! אויב ער וועט זיין ברוגז, עצה'ט איהם דער מחבר פון דער צוואה ווענדען זיך מיט אַנ'אָנקלאַגע אין סאַן לוקאַ. דאָס איז, דאַכט זיך, דער איינציגער וועג, אויף וועל־כען פראַדאַ האָט זיך דערלויבט צו מאַכען פאַר'ן טוים.

— און די צוואה איז יורידיש ריכטיג צוזאַ־מענגעשטעלט? דאָס געריכט וועט זי בעשטעטיגען?

גאָרדאָן האָט אַ ציה געטון מיט די פּלייצעס.

— וואַהרשיינליך, יאָ! ביי צונויפשטעלען די צוואה זענען אַדורכגעפיהרט אַלע פאָרמאַליטעטען, און קיינער וועט זיי אויך אַוודאי נישט קוועסטיאָ־נירען אחוץ פריימאַנען. יאָ, און דער פריימאַן קאָן זיי קוועסטיאָנירען נאָר אין דעם פאַל, ווען ער זאָל משוגע ווערען. איך האָב אַ סך סיבות גאַנץ קאָנקרעטע צוצוציהען איהם צו געריכטליכער פער־אַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן אַנטייל־נעהמען אין דער פערשווערונג אויף אייער לעבען און אַאודפּאָרד. ער ווייסט עס גאַנץ גוט, און איך האָף, אַז ער וועט זיך אויפפיהרען גאָר לייטיש. אַגב, רעכען איך, וועלען שוין אויך אייערע דרום־אַמעריקאַני־שע פריינד מעהר נישט בעאונרוהיגען. הייגט איני־דערפריה האָבען זיי זיך אַלע אייינגעזעצט אין דעם אַטלאַנטישען דאַמפער „נעוו־יאָרק סיטי", און זענען אַוועקגעפאָהרען. איך קאָן זיי, זעלבסטפער־שטענדליך, לאָזען אַרעסטירען אויפ'ן צווייטען ברעג, נאָר כ'מיין, אַז ס'איז כדאי זיי דערווייל לאָזען צו־רוה.

איך האָב אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ, אַז איך בין מסכים.

— זאָלען זיי לויפען! — האָב איך געזאָגט — ווי איז אייער מיינונג, ביל?

— מילא, זאָלען זיי פאָהרען, — האָט אויך ביל מסכים געווען. — הגם עס דוכט זיך מיר, אַז אַהין זיי וועט אונז אַ ביסעל זיין אומעטיג.

— און איצט — האָט זיך גאָרדאָן אָפּגערו־פען, — קוקענדיג אויפ'ן זייגער — מוז איך שוין אַוועקגעהן. דריי פערטעל זעקס דאַרף איך אַרויס־טרעטען מיט אַרעדע אין פּאַרלאַמענט, און איצט איז שוין צעהן מינוט צו זעקס. כ'האָב שוין, הייסט עס, פערשפּעטיגט מיט פינף מינוט.

ער האָט שנעל גענומען זיין הוט און שטע־קען.

— אַלזאָ, צום ווידערזעהען! קומט מאָרגען צו מיר אין ביוראָ האַלב עלף. מ'דאַרף ברענגען אין אָרדענונג עטליכע דאָקומענטען. און דערווייל האָט ער אַ שמייכעל געטון, דריקענדיג אונז די הענד — פערגעסט אין די אַמאָליגע ענמת נפש'ן, און לאָזט זיך וואויל־געהן.

— פופציג־טויזענד פונט! — האָט ביל אויס־געדופען, ווען הינטער דעם אַדוואָקאַט האָט זיך פערמאַכט די טיר — גאָט מיינער! גיט מיר אָקאָרשט נאָך טיי, וואָרום אין האַלז איז מיר אַזש טרוקען געוואָרען!

מאַריאַ האָט איהם אָנגעגאָסען אַ צווייט שע־לעכעל, און ער האָט זי שווייגענדיג אויסגעטרונ־קען.

— פופציג־טויזענד פונט! — האָב איך געלאַ־סען איבערגע'חזר'ט — אַ ניש'קשה'דיגע סומע!...

— אַ ניש'קשה'דיג, נישט מעהר! — האָט ביל אַרויסגעפּלאַצט — דאָס איז דאָך... דאָס איז דאָך...

איהם האָט ממש אויסגעפעהלט ווערטער.

— גוט, — האָב איך געזאָגט, אויפשטעהענ־דיג פון טיש — לאָמיר זיך אַדורכשפּאַצירען צו זיך אַהיים, און אַ קוק טון, ווי דאָרט זעהט אויס. ביז מיטאָג האָבען מיר נאָך צו ערלעדיגען אַ סך זאַכען:

— אַ סך זאַכען? — האָט ביל איבערגעפרעגט.

— ליבער דושעק, איהר פערגעסט, דאַכט זיך, אַז איהר זענט איצט אַ גביר אדיר, און איהר דאַרפט זיך נישט זאָרגען וועגען גאָרנישט. איהר וועט איצט אַלץ קאָנען לייכט פועל'ן;

— ס'איז נישט אינגאַנצען אַזוי, ביל איטלי־כער מענש האָט זיינע פליכטען. קודם כל דאַרף מען... בעצאָהלען פאַר'ן טיי!

איך האָב אָנגעקלונגען און געבעטען אַ רעכ־נונג. דער לאַקיי האָט זיך איינגעבויגען אין דריי־ען, בעקומענדיג אַ גרויסע סומע ספּעציעלען טיי־געלד.

עס איז מיר געווען אַ נחת צו טיילען זיך מיט מענשען מיט מיין פרייד.

אין קאָרידאָר איז אונז דער שווייצאַר ענט־קעגענגעלאָפען.

אין אַ מינוט שפּעטער איז צו דעם פאַראַד־נעם אַרויסגאַנג צוגעפאָהרען אַ פּרעכטיגער ראָלס־ראָיס.

(פאָרטזעצונג קומט).

א שכור אריינגעפאלען אין טייך און דערטרונקען געווארן

(וו) געכטען האבען די איינוואוינער פון דארף ברוזשיצא, הינטער רודא בעמערקט אין טייך א טויטען קערפער פון א מאנספערשוין.

וועגען דעם איז מיטגעטיילט געווארען דער פאליציי, וועלכע האט פעסטגעשטעלט, אז דער דערטרונקענער איז דער לאדזער איינוואוינער, דער געוועזענער פאליציאנט יוזעף יאשטשאק פון סטעפאן-גאס 13. ווי ס'ווייזט זיך אויס איז יאשטשאק געווען שיכור און איז אריינגעפאלען אין טייך, דעם טויטען קערפער האט מען אפגעפיהרט אין לאדזער פראזעקטאריום.

איבערגעפאהרען א פאליציאנט

(2) א לאסט אויטא, וואס איז אנגעפיהרט בעווארען דורכ'ן שאפער קאנסטאנטי קאווא איז אין דארף וורובלעוו שעראדזער פאוויאט ארויפ-געפאהרען אויפ'ן פאליציאנט פאוועל וואזשניאק. דעם שווער-פערוואונדעטען האט מען אפגעפיהרט אין לאדזער שפיטאל.

ערב א שטרייק אין דער זאקען-בראנזשע

(וו) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האבען די זאקען-ארבייטער אין לאדז און אלעקסאנדער זיך געווענדעט צו זייערע ארבייטס-געבער וועגען העכערען דעם ארבייטס-לוין. די פאבריקאנטען האבען די פאדערונג אבגעווארפען, מאטיווירענדיג דעם אפזאג מיט דער שלעכטער קאניונקטור.

צוליב דעם איז נעכטען פארגעקומען א פער-זאמלונג פון דעלעגאטען פון די זאקען פאבריקען. ס'איז בעשלאסען געווארען נישט אפצוטרעטען פון דער פאדערונג, אויב די פאבריקאנטען וועלען אין פערלויף פון עטליכע טעג נישט געבען קיין גינסטיגערען ענטפער, וועט אין דער דער-מאהנטער בראנזשע אויסברעכען א שטרייק.

אמעריקאנער יודען, אמעריקאנער לעבנס-שטייגער, אמעריקאנער פאליטיק

(ענדע פון דער 3-טע זייט).

אין משך פון די אלע 60 טעג, [illegible] איך בין ארומגעפאהרען איבערן לאנד, האט נאר איין טאג גערעגענט. אנדערע צייטונגען האבען טספים געווען מיט דער בעהויפטונג, אנדערע זענען געווען גענען, און מעהרערע לייט-ארטיקלען האבען זיך אפילו קאשעפטיגט מיט דעם אויסדרוק.

— בכלל — רעדצעהלט ווייטער ד"ר בילמאן — זענען די אמעריקאנער זעהר פריינטליכע און האח-ציגע מענשען. דאס, וואס מען דערצעהלט, אז זיי זענען הארטהערציג און שלעכט, איז נאר א בבא-מעשה. להיפוך, זיי זענען גוט און אפילו סענטי-מענטאל, און העלפען מיט גרויס חשק דעם אנדערען זיך צו עפיס צו דערשלאגען, אבער נאר דעמאלט, בעת זיי זעהען, אז יענער איז ארבייטס-זאם און פלייסיג. די אמעריקאנער האבען ליב צו זעהן אין טעאטער סענטימענטאלע פיעסעס, זייער געפיהלס-לעבען איז זייער בעוועגליך. זיי האבען ליב צו חיינע, אבער זיי האבען אויך האלט צו לאכען און דאס איז דאך דער בעסטער סימן פון א געזונ-טער לעבעדיגער נאציע.

— אין אמעריקא — דערצעהלט ווייטער ד"ר בילמאן — בויט זיך א נייער לעבע, און עס חערען געשאפען נייע פארמעס פון לעבען און פון בעציהונ-גען צווישען מענשען, די אמעריקאנער זענען ערנ-לייט, מיליאנען-געשעפטען קאן מען אפשליסען צווישען זיך, נאר אויפ'ן ווארט, און אט אין דעם ליגט דער סוד פון דעם אמעריקאנער דערפאלג. אמעריקא בעציהט זיך גערעכט צו מענשען, זי פרעגט זיך נישט נאר אויף קיין חוס, אויף קיין פערגאנגענהייט. דער עיקר איז דער מענש אליין און זיינע פעהיגקייטען. אמעריקא טראגערסירט פון טאג צו טאג, פון רגע צו רגע, און דארטען בויט זיך די גרויסע וועלט-קולטור און דעמאקראט-יע, פון גלייכקייט און ברידערליכקייט. (פ—ן).

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

גאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. אין מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט אין אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסולטאציע מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-מאגיגעם דאקטוירים.

— — עפענט פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —

און 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטער נור קינדער און פרויען ווכאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. med. **L. Pikielny**

אוראלאג

ספעציעל ארצט פאר נירן בלאזן-און הארן - קראנק.

NAWROT 8

tel. 19-90

עמפפאנגט פון 4—7 אוו. נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie" נאוואמיעסקא 3 פון 12½ ביז 2 זייגער נאכמ.

Dr. med. **H. LAJCHTER**

צאהן-כירורג

דזיאסלע-, קין-, גימען-, און צונג-קראנקהייטען.

Konstantynowska 9.

telefon 49-66

od 1½—5 po poł. 4604

Dr. **HELLER**

[illegible]

Dr. med. **M. Kerszner**

קינדער = קראנקהייטען

זשעלאזנא 16

טעל. 51-96

צוריקגעקעהרט

נעמט אן אין דער לעטשניצע בושעזשינע 11

Dr. med. **W. EYCHNER**

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אן פון 6—8 אוונד.

שליסערס

קענען זיך זאפארט מעל-דען, ווי אויך א גוטער קוואליפיצירטער העפ-טער אין דער קירזשנער-ווערקשטעל ברזשעזשי-נערא 57a ביי ווארשאווסקי

א פויש = קרעפטיגער

און אנשטענדיגער יונגערמאן

קען אויך שרייבען, זוכט א שטעל ערגעץ ביי וואס ס'זאל נישט זיין. בעזיין אויך רעקאמענדאציעס אפערטען אונטער „ערליך" אין ארט.

א צימער

פאר אן אינטעליגענטען מענש צום שלאפען

איז צו פערדינגען. — צו נארוטאוויטשא 25 וואוינונג 17.

כ'זוך א שותף

צו א הענטשקע-פאבריק מיט קאפיטאל. ערפאהרן ביי סעצעמסקי, לוטאמירסקי 18, 7888

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.

בושעזשינער 11, טעלעפאן 37-63

עפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז. האלז, אויערן קר.	3½—4½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר רובימש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שמירנעלד נערווען און גמיטינע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורט-הילף	3½—4½

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פעקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג, אינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויך פערלאנג היגיינען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאמאטאלאג

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע צאהן, קראנען, פלאמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך עפען זונטאג

עס איז שוין צייט

דאס אלע זאלען וויסען, אז **טריקא-וועש** אויף קילא ווי אויך רויה-שטאף, פון וואס יעדער קען זיך זעלבסט מאכען בעקומט איהר נאר ביי דער לאנג-עגזיסטירענדער פירמע

H. SKOSOWSKI, Łódź

29 NOWOMIEJSKA 29, tel. 40-41

צו די ביליגסטע פרייזען, ווייל איך ארבייט דאס אליין אויס.

דער קונסט-פאטאגראפישער אנשטאלט

„PARISIEN"

30 פראנציסקאנסקא 30

נעהמט אן אלערליי אויפנאמען פון **מצבות** אויפ'ן בית-החיים

צוגענגליכע פרייזען. סאלידע אויספיהרונג.

די אויפנאהמען ווערען געמאכט מיט ספעציעלע קונסט-אפאראטען

PALMA-PATENT

וויכטיג פאר לעטניקעס

אנשטאט זיך צו בארגען א בעט אויף אבנוץ-געלד קויפט בעסער פאר'ן זעלבען געלד

אנ'עכט פאטענטירט בעט מיט א מאנאז PALMA-PATENT וואס איז פערזעהען מיט דער שוץ-מארק

פאר וועלכען מיר גאראנטירען אויף 3 יאהר.

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס, ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וויגעלעך, טיש-בעטען, סינדער-בענקעלעך, מעטער-מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען

געבעטע, שאסקאווע און קאנאדיסקע קאזעטקעס און טאפטשאנעס

בעט.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייס און ברוינ[illegible] זל., פאלאווע-בעט. 14 זל.

רעעלע בעהאנדלונג. פאבריקס-פרייז [illegible] טשליכע רעפעראטורן.

הורס לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

Powrócił

Dr. med. P. Langbard

10 ZAWADZKA 10, Tel. 6-30.

Przyjmuje od godz. 9 — 1 i od 5 — 8 w.

אויפפאדערונג!

ווער עס בעזיצט וועקסלען פון יורבערג, זאל זיך מעלדען צו ה' דאפנער, זגערזשער 14.

8879

א גלאז-ווענטעל

פון ציר קא 6 איילען די לענג, ווערט גע-ברויכט. אנפרעגען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט".

צו פערמיטעז

פערשידענע פאבריקס-לאקאלען און שאפעס

אויף פאלודניאווא 80

צו ערפאהרען ביים פארטיער.

8818

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 5—9 אוונד.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od dn. 20.VIII do dn. 26.VIII 1929.

dla dorosłych:

dla młodzieży:

SZCZAPA

(ORDYNANS PEPICZEK)

jako handlarz piesków

Film osnuty na tle popularnej i rozgłośnej powieści Haseka: „Największa parada świata".

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג אינ. הארץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראדזענשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעט צאהן-ארצט	8—2

צאהן-פלאמבירונג, בעלייכטונגען, קראנען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער. אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונד

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו

וואס קלערען צו געהן אין אנ'אנדערע ביורא

ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם זאלסטו זיי זאגען

אז נור אין ביורא ביים י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

טעלעפאן 48-79

ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכן, ביטעס, קלאוזולעס, זאבעו-פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואלאניעס, אינטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.

Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 91.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א מאנאט מיט צושטעלען א הויז; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א מאנאט; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט פון טעלעגראמען די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פאראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען ביז 6 ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פאר'ן מילימעטער פון ערב יו"ט—24 גר. אין דער בריט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 " " " " —60 " " " 4 "

נאכ'ן טעקסט—12 " " " " —18 " " " 8 "

[illegible] דער שטעל 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט